SLUŽBENI LIST

SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

SLUŽBENI LIST SFRJ izlazi u izdanju na srpskohrvatskom odnosno hrvatskosrpskom, slovenskom i makedonskom jeziku. — Oglasi po tarifi. — Žiro račun kod Narodne banke za pretplatu i posebna izdanja 601-13-602-37 za oglase 601-1-602-11

Utorak, 31. prosinca 1963.

BEOGRAD

BROJ 52 GOD. XIX.

Cijena ovom broju je 180.— din. — Pretplata za godinu 1963. iznosi 1.200.— din. a za inozemstvo 1.200.— din. — Redakcija: Jovana Ristića ul. br. 1. Poš. pretinac 321 — Telefoni: centrala 30-021, 30-022, 30-023 i 31-071; Služba pretplate 31-122; Služba prodaje 31-071

712.

Na osnovi člana 217. stav 1. tačka 1. Ustava Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, izdajem

UKAZ

O PROGLAŠENJU DRUŠTVENOG PLANA JUGOSLAVIJE ZA 1964. GODINU

Proglašava se Društveni plan Jugoslavije za 1964. godinu, koji je usvojila Savezna skupština na sjednici Saveznog vijeća od 20. prosinca 1963. i na sjednici Privrednog vijeća od 20. prosinca 1963.

P. R. br. 17
Beograd, 24. prosinca 1963.

Predsjednik Republike,
Josip Broz Tito, v. r.

Predsjednik
Savezne skupštine,
Edvard Kardelj, v. r.

Indexed - Indexé
06804
CIRF

DRUŠTVENI PLAN JUGOSLAVIJE ZA 1964. GODINU

PRVI DIO

Odlučujući o Prijedlogu društvenog plana Jugoslavije za 1964. godinu, koji joj je podnijelo Savezno izvršno vijeće, i uzimajući u obzir razmatranja problematike ovog plana u najvišim organima Savezne privredne komore, Saveza sindikata Jugoslavije i Stalne konferencije gradova Jugoslavije, u kojima su uzeli udjela i predstavnici organa Saveznog izvršnog vijeća, a oslanjajući se na suradnju u pripremanju prijedloga društvenih planova između organa Saveznog izvršnog vijeća i organa republika i na analize Saveznog zavoda za privredno planiranje i drugih društvenih organa i ustanova, Savezna skupština konstatira:

Povoljna privredna kretanja koja su se nakon dvogodišnjeg razdoblja usporenijeg privrednog rasta počela očitovati već u drugoj polovini 1962. godine, nastavila su se na svim područjima privredne aktivnosti i u 1963. godini. Zadovoljavajući rezultati ostvareni u ovoj godini, zajedno s aktiviranjem novih proizvodnih kapaciteta, mogućnostima daljnjeg proširivanja razmjene s inozemstvom i daljnjim razvijanjem društveno-ekonomskih odnosa i usavršavanjem njihovih oblika, omogućuju da se u 1963. godini očitovane povoljne tendencije u razvoju privrede nastave i u 1964. godini.

U okviru postignutih povoljnih rezultata u 1963. godini osobito se ističu visoka stopa rasta proizvodnje i produktivnosti rada, daljnje proširenje ekonomskih odnosa s inozemstvom i veća usklađenost u kretanju proizvodnje i potrošnje, što je sve omogućilo da se u toj godini ostvari i značajni porast realne potrošnje i stvore potrebni uvjeti za daljnji brži privredni razvoj. Takvi rezultati čine realnim očekivanje da će smjernice, ciljevi i zadaci Saveznog društvenog plana za 1963. godinu biti u cjelini ostvareni, a na nekim područjima i znatnije premašeni.

Takva kretanja u privredi ukazuju i na kvalitetno nove tendencije u cjelokupnom privrednom životu, koje su u prvom redu rezultat stimulativnijeg učinka privrednog sistema i njegova daljnjeg usavršavanja, bržeg i uspješnijeg prilagođavanja privrede novim uvjetima privređivanja, kao i aktivnosti svih subjektivnih snaga društva radi ostvarivanja odluka i stavova Izvršnog komiteta i IV plenuma Centralnog komiteta Saveza komunista Jugoslavije.

Uspješni razvoj privrede u 1963. godini omogućili su i poticali i drugi faktori. Uporedno i skladno razvijanje osobne i investicione potrošnje stvorilo je prostor i uvjete za širenje proizvodnje namijenjene domaćem tržištu, a veći izvoz pokazao se kao značajna komponenta razvoja bez koje se na već dostignutom stupnju privrednog razvitka ne mogu ostvarivati ni brz rast ni drugi pozitivni efekti u privređivanju. Ponovo postignut sklad između porasta produktivnosti rada i realnih osobnih dohodaka, koji su u prethodnoj godini zaostajali za porastom produktivnosti rada, bio je daljnji faktor ubrzanog privrednog razvitka i stvaranja uvjeta za veću privrednu stabilnost.

Uspješni privredni razvitak omogućen je i povećanjem proizvodnih kapaciteta i boljim proizvodnim mogućnostima u gotovo svim privrednim djelatnostima, znatno poboljšanim snabdijevanjem reprodukcionim materijalom, kao i usavršavanjem proizvodnje uvođenjem suvremenije tehnike i njezinom modernizacijom u mnogim privrednim organizacijama, u čemu su imali značajni udjel napredak u širenju kooperacije i specijalizacije proizvodnih organizacija i jačanje integracionih procesa u cijeloj privredi.

Opći polet u cjelokupnoj proizvodnji poticale su i olakšale i mjere tekuće ekonomske politike, osobito mjere kreditno-monetarne politike. Elastičnijim kreditiranjem postignuti skladni odnosi između kupovne snage i ponude stvarali su povoljnije uvjete za razvoj proizvodnje i za realizaciju dijela u prijašnjoj proizvodnji stvorenih prekomjernih zaliha nekih proizvoda.

Povoljna privredna kretanja u 1963. godini bila su praćena i izvjesnim problemima, čijem rješavanju ovaj plan posvećuje posebnu pažnju, a takvu pažnju treba da mu posvete i planovi svih društveno-političkih zajednica i radnih organizacija, kao i svi društveni organi koji će odlučivati o mjerama tekuće privredne politike u 1964. godini.

Među tim problemima, osim neriješenih ili neadekvatno riješenih problema u oblasti privrednog sistema, osobito se ističu napregnutost energetske bilance i nedostatak kapaciteta za proizvodnju nekih reprodukcionih materijala koje je nesvrsishodno osiguravati uvozom. I nedovoljnost nekih osnovnih poljo-

privrednih proizvoda, a osobito proizvoda stočarske proizvodnje koja još uvijek osjetno zaostaje za rastućim potrebama, bila je značajni faktor nestabilnosti tržišta i faktor ograničavanja bržeg realnog rasta osobne potrošnje. U 1963. godini došlo je i do izrazitijeg očitovanja ozbiljnog nesklada između ssobraćajnih kapaciteta i potreba privrede, koji bi i u idućoj godini mogao nepovoljno djelovati na privredna kretanja. Probleme na tržištu potenciralo je i stalno očitovano zaostajanje kapaciteta uslužnih djelatnosti i detaljističke trgovine, a nedostatak dovoljnih rezervi nekih proizvoda značajnih za široku potrošnju i reprodukciju ukazuje na neodgodivu potrebu njihova formiranja u većim količinama.

Mjerama ekonomske politike i odgovarajućom aktivnošću svih društvenih faktora treba osigurati uvjete da se i u 1964. godini nastave povoljna privredna kretanja i potpunije očituju pozitivne tendencije iz 1963. godine, uz otklanjanje u ovoj godini očitovanih nedostataka i uz rješavanje problema koji bi mogli ometati povoljni privredni razvitak u idućoj godini. Ekonomska politika u 1964. godini, kao prvoj godini novog sedmogodišnjeg plana, treba, razvijajući daljnje pozitivne tendencije koje su se očitovale u 1963. godini, da osigura uspješan, skladan i brz privredni razvoj, što će biti i u duhu osnovne koncepcije razvoja privrede u idućem sedmogodišnjem razdoblju.

U tom smislu, radi osiguranja neposrednog i što stabilnijeg razvoja privrede u 1964. godini, a imajući u vidu da ciljevi i zadaci ovog plana predstavljaju dio realizacije sedmogodišnjeg plana, osnovni ekonomsko-politički ciljevi razvoja morali bi prvenstveno biti usredotočeni na učvršćivanje i daljnje proširivanje samoupravljanja, na daljnje razvijanje privrednog sistema u svrhu usavršavanja i poboljšavanja uvjeta privređivanja, na postizanje daljnjeg dinamičnog porasta proizvodnje i produktivnosti rada, povećanje životnog standarda, porast osobne potrošnje i društvenog standarda u skladu s povećanjem produktivnosti rada, na proširivanje vanjskotrgovinske razmjene, a osobito na daljnji porast izvoza, daljnji razvoj nedovoljno razvijenih republika i područja i na još odlučniju orijentaciju da se aktiviraju rezerve u proizvodnim kapacitetima i viškovi radne snage u radnim organizacijama.

Osim općih ekonomskih i društvenih uvjeta, takav razvoj privrede u 1964. godini osiguravat će osobito mjere koje su već poduzete ili se pripremaju u pravcu daljnjeg usavršavanja i izgradnje privrednog sistema na osnovama koje su našle svoj izraz u Ustavu Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije. U tom pogledu posebno se ističu pitanja u vezi s ujednačavanjem uvjeta rada i stjecanja dohotka među privrednim granama i grupama privrednih organizacija.

Brz privredni razvitak u idućoj godini omogućuju i već ostvarena značajna ulaganja u rekonstrukcije, modernizaciju i nove proizvodne kapacitete, zatim postojanje još uvijek nedovoljno korištenih kapaciteta, već stvoreni uvjeti za poboljšanje ekonomskog položaja poljoprivrede, uz poboljšanu snabdjevenost reprodukcionim materijalom, kao i produženje aktivnosti privrede u pravcu povećanja izvoza koji je bitni uvjet i osnova bržeg rasta proizvodnje.

Uspješnom razvoju također će pridonijeti i bitno nova tendencija, koja se sve više ustaljuje u radnim kolektivima, da se povećanje proizvodnje ostvaruje uz umjeren porast zaposlenosti i relativno visok porast produktivnosti rada. Takvi odnosi postignuti su, prije svega, razvijanjem unutrašnje raspodjele u radnim organizacijama i iznalaženjem adekvatnijih mjerila i kriterija za raspodjelu osobnih dohodaka u skladu s postignutim uspjesima u radu na radnom mjestu, u radnoj jedinici i radnoj organizaciji kao cjelini. Daljnje unapređivanje unutrašnje raspodjele na principima što dosljednije raspodjele prema radu pojačat će orijentaciju radnih kolektiva da povećanje svojih realnih dohodaka traže u jedino racionalnom izvoru — u povećanju proizvodnje i produktivnosti rada.

Velik značaj koji naučna istraživanja imaju u društvenom i privrednom razvitku čine neophodnim znatno veća i trajnija angažiranja svih faktora na što većem ubrzanju njihova razvoja da bi se što prije otklonilo relativno zaostajanje u toj oblasti društvene djelatnosti, a u skladu s potrebama i ciljevima privrednog i društvenog razvitka u novom sedmogodišnjem planu.

Da bi se osiguralo ostvarivanje ciljeva i izvršavanje zadataka koje ovaj društveni plan utvrđuje i time osigurao daljnji opći materijalni i kulturni napredak jugoslavenske socijalističke zajednice, kao i daljnji brz porast privrede i životnog standarda stanovništva, neophodna je i daljnja aktivnost i daljnje nastojanje svih društvenih i političkih organizacija i svih organa društvenog samoupravljanja da se ti ciljevi i zadaci ostvaruju i rješavaju.

Uzimajući u obzir rezultate dosadašnjeg privrednog razvoja, i posebno razvoja ostvarenog u 1963. godini, kao i mogućnosti koje su time date za privredni razvoj u 1964. i idućim godinama i za zadovoljavanje društvenih potreba koje tim razvojem treba osigurati, a računajući s daljnjim i potpunijim aktiviranjem svih materijalnih i društvenih snaga na razvijanju društvene proizvodnje i socijalističkih društvenih odnosa, Savezna skupština utvrđuje ovim planom ciljeve i zadatke privrednog i općeg društvenog razvoja i smjernice za ekonomsku politiku koju će ostvarivati svi društveni faktori u 1964. godini.

DRUGI DIO

Glava I

PROIZVODNJA

1. Na osnovi raspoloživih proizvodnih kapaciteta i realno ocijenjenih uvjeta snabdijevanja proizvodnje reprodukcionim materijalom, kao i na osnovi mogućnosti plasmana proizvoda na unutrašnjem tržištu i daljnjeg povećavanja izvoza, moguće je očekivati porast ukupne proizvodnje u 1964. godini za oko 10% i proizvodnje u društvenom sektoru za oko 12%.

Takva ocjena porasta proizvodnje zasnovana je na djelovanju već datih faktora tog porasta i na već očitovanim tendencijama u privrednim kretanjima, a računa s prosječnim vremenskim prilikama za poljoprivrednu proizvodnju i za poizvodnju električne energije. Uzimajući u obzir moguće veće efekte daljnjeg usavršavanja privrednog sistema i potpunije prilagođavanje privrednih organizacija njegovu djelovanju, kao i bolje iskorištavanje mogućnosti za povećavanje izvoza, mogli bi se u proizvodnji postići i bolji rezultati. Time se ostavljaju određene rezerve koje dopuštaju da se ovim planom utvrđeni ciljevi i zadaci privrednog razvoja sigurnije i potpunije ostvare i provođenje smjernica privredne politike za 1964. godinu lakše prilagodi uvjetima koji će u toj godini biti stvarno pruženi.

2. Računajući sa daljnjim povoljnim djelovanjem općih uvjeta poslovanja i produženjem pozitivnih tendencija koje su u 1963. godini dovele do brzog rasta industrijske proizvodnje uz značajno povećavanje proizvodnosti rada, s povećanjem i efikasnijim korištenjem proizvodnih kapaciteta i realnih mogućnosti snab-

dijevanja industrije reprodukcionim materijalom, a uzimajući u obzir i uvjete plasmana industrijskih proizvoda na domaćem tržištu i u izvozu i odmjeravajući granice koje određeni ograničavajući faktori nameću industrijskoj proizvodnji, moguće je računati s porastom ove proizvodnje u 1964. godini za oko 11%, uz povećanje produktivnosti rada za 8%. Pri tome predviđa se da će energetska proizvodnja porasti za oko 8%, proizvodnja osnovnih metala za nešto manje od 5%, proizvodnja opreme i trajnih potrošnih dobara za oko 12%, proizvodnja kemijske industrije za oko 17%, industrijska prerada poljoprivrednih proizvoda za oko 12%, industrijska prerada drveta za oko 15%, proizvodnja materijala namijenjenog građevinarstvu za oko 11% i proizvodnja industrije tekstila, kože i gume za oko 10%.

Ostvarivanje ovih proizvodnih rezultata u 1964. godini zavisit će umnogome od mogućnosti uspješnog otklanjanja nepovoljnog djelovanja određenih faktora koji bi inače mogli bitnije usporiti i tempo industrijskog razvoja u idućoj godini i ostvarivanje dugoročnih ciljeva privredne politike. Među tim faktorima ističu se relativno zaostajanje proizvodnje koja ima uvjete za trajniji povoljni izvoz, napregnute energetske bilance, manjak kapaciteta za proizvodnju određenih reprodukcionih materijala, osobito proizvoda metalurgije, i teškoće u transportu. Iako su radi otklanjanja važnijih strukturnih neusklađenosti u proizvodnji već donesene prethodne odluke o izgradnji odgovarajućih kapaciteta, a neke druge se pripremaju, za 1964. godinu još se ne može računati s učinkom ove izgradnje zbog dugoročnog karaktera aktiviranja odgovarajućih ulaganja. Bit će stoga potrebno da se mjere tekuće privredne politike i raspoloživa sredstva usmjere na maksimalno mobiliziranje datih mogućnosti i aktiviranje postojećih latentnih rezervi u ovoj proizvodnji. Otuda u 1964. godini ostaje kao jedan od primarnih zadataka nosilaca privredne aktivnosti ulaganje koordiniranih napora za maksimalno korištenje postojećih kapaciteta koji snabdijevaju privredu energijom, sirovinama i polufabrikatima.

Da bi se i u 1964. godini moglo uspješno nastaviti ubrzano uključivanje u međunarodnu razmjenu i da bi se koristile sve prednosti koje prošireno izvozno tržište pruža za povećanje racionalnosti proizvodnje, potrebno je da radne organizacije, poslovne banke i svi aktivni činioci u privredi posvete osobitu pažnju kvantitativnom i kvalitativnom unapređivanju izvoza. Takva orijentacija je od osobite važnosti ako se ima u vidu da se, s obzirom na relativno spor porast proizvodnje za izvoz, za 1964. godinu računa s porastom industrijskog izvoza od oko 12%, tj. sa stopom koja bitnije ne premašuje stopu proizvodnje. Za daljnji napredak industrije i cjelokupne privrede bilo bi od prvostepenog značaja kad bi se inicijativom proizvođača, a prije svega korištenjem rezervi u kapacitetima, intenzivnijom eksploatacijom prirodnih izvora i odgovarajućim prilagođavanjem kvaliteta i asortimana proizvoda potrebama inozemnog tržišta, tempo rasta izvoza povećao iznad predviđene stope. Orijentacija na takvo povećanje izvoza u 1964. godini treba da bude jedan od osnovnih ciljeva industrijske proizvodnje, tim više što se, osim potrebe rješavanja pitanja platne bilance, povećanim izvozom — s obzirom na proširenje tržišta — istodobno poboljšavaju i uvjeti proizvodnje.

Da bi se granice koje rastu industrijske proizvodnje postavlja energetska bilanca, koja se bazira na pretpostavci uvjeta prosječne klimatske godine, mogle proširiti i time dale mogućnosti za korištenje još postojećih rezervi i za rast industrije brži od predviđenog, bit će nužno posebnim mjerama osigurati dinamičko usklađivanje energetske proizvodnje i potrošnje, kao i hitno poduzeti tehničke mjere za smanjivanje gubitaka u mreži i prijenosu, vršiti remonte elektrana u razdobljima relativno niže potrošnje električne energije i poduzeti sve mjere za bržu izgradnju elektroenergetskih kapaciteta. Potrebno je osigurati i veći uvoz električne energije i time, gdje je to moguće, osigurati veću proizvodnju i izvoz. Elektroprivredne organizacije i zajednice treba da se s najvećom odgovornošću odnose prema zadatku da se proizvodnja uredno i kvalitetno snabdijeva električnom energijom.

Relativno zaostajanje proizvodnje metalurških grana zahtijevat će od proizvođača proizvoda crne i obojene metalurgije i drugih osnovnih masovnih sirovina i reprodukcionog materijala koordinirane napore za maksimalno korištenje postojećih kapaciteta i brže završavanje i aktiviranje kapaciteta u izgradnji.

Iako će manjak u proizvodnji cementa u 1964. godini biti pokriven uvozom, nedostatak kapaciteta za proizvodnju cementa predstavljat će i u idućim godinama u značajnoj mjeri ograničavajući faktor građevinske djelatnosti, pa rješenje ovog problema, osim rješenja koja može dati intenzivnije korištenje postojećih kapaciteta, treba tražiti i u hitnoj izgradnji novih kapaciteta.

Usmjeravanjem sredstava društvenih investicionih fondova i sredstava banaka u odgovarajuća ulaganja, angažiranjem sredstava radnih organizacija i drugim mjerama investicione politike treba rješavati, prije svega, istaknute ograničavajuće faktore rasta industrijske proizvodnje, a mjerama i akcijama u oblasti poslovnog udruživanja na najširoj osnovi i drugima — omogućiti korištenje svih potencijala koji stoje na raspolaganju industriji na sadašnjem stupnju njezina razvoja.

3. Nakon osjetnog povećanja poljoprivredne proizvodnje u 1963. godini, očekuje se da je, pri prosječnim vremenskim uvjetima, u 1964. godini moguće ostvariti porast fizičkog opsega ukupne poljoprivredne proizvodnje od oko 7%, proizvodnje društvenih gospodarstava — za oko 16%, proizvodnje individualnih proizvođača u kooperaciji sa socijalističkim privrednim organizacijama — za oko 33%, i proizvodnje individualnih proizvođača u cjelini — za oko 5,5%.

Ocjenjuje se također, da će ukupna ratarska proizvodnja porasti za oko 8% i stočarska proizvodnja za oko 8,5%. Pri tome računa se s ostvarenjem proizvodnje pšenice od oko 4.6 milijuna tona, kukuruza oko 6,3 milijuna tona, šećerne repe od oko 3 milijuna tona i mesa od oko 670 hiljada tona.

Raspoloživa materijalna baza, osobito osiguranost reprodukcionim materijalom, dopuštaju da se, uz punu mobilizaciju poljoprivrednih organizacija, osobito zadruga i drugih faktora, postignu i veće stope rasta odnosno veća proizvodnja pojedinih proizvoda. Većem i racionalnijem korištenju proizvodnih kapaciteta, radne snage i raspoloživih količina reprodukcionog materijala pridonijet će i akcioni programi koje treba da donesu privredne komore, udruženja proizvođača i slične institucije.

Povećanje stočnog fonda i osiguranje uvjeta za povećanje proizvodnje stočnih proizvoda, osobito svinjskog mesa, živadi, mlijeka i jaja, predstavljaju jedan od osnovnih zadataka i u 1964. godini. Za izvršavanje ovog zadatka, osim povećanja zajamčenih cijena i premija za meso i mlijeko u 1963. godini, u 1964. godini osigurane su i dovoljne količine koncentrirane stočne hrane iz uvoza, a povećane su i zalihe stočne hrane kod poljoprivrednih proizvođača. Time su stvoreni uvjeti za povećanje proizvodnje u stočarstvu kod društvenih gospodarstava i u kooperaciji s

individualnim proizvođačima. Osim izvršavanja ovih zadataka u stočarstvu, u 1964. godini je i povećanje proizvodnje pšenice jedan od najvažnijih zadataka, za čije izvršavanje treba mobilizirati sve snage.

Na porast poljoprivredne proizvodnje utjecat će popravljanje ekonomskog položaja poljoprivrede, što je već omogućilo veću zainteresiranost i orijentaciju poljoprivrednih organizacija, a i individualnih proizvođača, da u kooperaciji tih proizvođača s organizacijama društvenog sektora efikasnije koriste raspoloživa sredstva i uvode suvremenu tehnologiju u svrhu povećanja proizvodnje.

Kod društvenih gospodarstava su otkupne cijene, uslijed izvršenog povećanja u proteklim godinama, postale stimulativnije za razvijanje proizvodnje; ugovaranje proizvodnje i isporuke davat će i dalje jak poticaj za povećavanje proizvodnje najvažnijih poljoprivrednih proizvoda; sjetvene površine bit će veće za oko 11%; na rod će prispjeti nove površine voćnjaka i vinograda; doći će do šireg primjenjivanja suvremene tehnologije, a s obzirom na veću rentabilnost koja se ostvaruje njihovom upotrebom, i do veće upotrebe umjetnih gnojiva i drugih suvremenih sredstava za proizvodnju — koncentrirane stočne hrane, sredstava za zaštitu bilja i stoke i drugih. Osobito treba istaći da su već u 1963. godini osigurana sredstva za nabavku potrebnih količina umjetnih gnojiva i koncentrirane stočne hrane iz uvoza.

Do povećanja proizvodnje i podizanja produktivnosti rada kod društvenih gospodarstava treba da dođe i zbog boljeg korištenja raspoloživih sredstava za proizvodnju, odlučnije orijentacije na modernizaciju proizvodnje pojedinih proizvoda, usavršavanja organizacije rada i daljnjeg unapređenja unutrašnjih odnosa koji potiču interese svih faktora u gospodarstvima na postizanje boljih rezultata u proizvodnji. S tim u vezi potrebno je posebno se pobrinuti za povećanje broja i poboljšanje sastava i spreme stručnih kadrova poljoprivrednih organizacija.

Provedene ekonomske mjere u 1962. i 1963. godini također su stvorile odgovarajuće uvjete za brže razvijanje kooperativnih odnosa između zadruga i individualnih proizvođača. Osim biljne proizvodnje, interesiranje idividualnih proizvođača osobito raste za kooperaciju u stočarskoj proizvodnji. Ova suradnja ima osobiti značaj za povećanje proizvodnje mesa za tržište. U 1964. godini kooperacija u stočarstvu treba da se poveća za oko 50%.

Povećanim ulaganjima sredstava iz svih izvora u poljoprivrednu proizvodnju, a osobito sredstava investicionih fondova društveno-političkih zajednica i gradova, treba omogućiti da se u 1964. godini povećaju površine u društvenom vlasništvu i opremljenost poljoprivrednih organizacija mehanizacijom, a osobito opremljenost općih zemljoradničkih zadruga traktorima i kombajnima radi proširenja kooperacije u ratarstvu i poboljšanja usluga.

4. U oblasti šumarstva sječa drveta u društvenoj proizvodnji treba u 1964. godini da dostigne 10,6 milijuna m³, tj. da bude za oko 5% veća od ocijenjene sječe u 1963. godini. Ovim treba da se osiguraju potrebne sirovine za preradu drveta u industriji, kao i proizvodi šumarstva i proizvodi primarne prerade drveta za izvoz.

Za realizaciju predviđene proizvodnje po opsegu i strukturi, a osobito u pogledu četinarskog drveta, bit će potrebno poboljšati uvjete poslovanja privrednih organizacija u šumarstvu i industriji drveta, kako u smislu reguliranja cijena proizvoda šumarstva, njihova usklađivanja sa cijenama polufabrikata i gotovih proizvoda, tako i u pogledu mjera za rekonstrukciju, modernizaciju i tehničko opremanje drvne industrije i eksploatacionih radova u šumarstvu. Time treba također omogućiti intenziviranje šumsko-uzgojnih radova, koji u toku posljednjih nekoliko godina stagniraju ili zaostaju; i bržu izgradnju šumskih komunikacija. Za izvršavanje predviđenih zadataka u šumarstvu bit će neophodno, osim sredstava privrednih organizacija, osigurati i dopunska sredstva iz fondova društveno-političkih zajednica i sredstava poslovnih banaka.

5. Realizacija predviđenog opsega i strukture investicija zahtijevą u 1964. godini porast proizvodnje građevinarstva društvenog sektora za oko 12%.

Toliki opseg građevinskih radova u 1964. godini s pomicanjem strukture u pravcu visokogradnje, kao i očekivani porast građevinskih radova u idućim godinama, zahtijevaju znatno proširenje materijalne osnove građevinarstva, kako povećavanjem proizvodnje suvremenih materijala i konstrukcija za racionalnu izgradnju, tako i znatno većom opremljenošću građevinarstva mehanizacijom.

Da bi se ovaj povećani opseg radova mogao što racionalnije izvršiti, potrebno je da se pravodobnim odlukama o namjeravanoj izgradnji i ugovaranjem osiguraju solidne i pravodobne pripreme, da se preciziranjem ugovornih obaveza u pogledu osiguravanja sredstava, kao i u pogledu cijena i rokova izgradnje, stvore što stabilniji odnosi i da se pravodobnim narudžbama i isporukama građevinskog i drugog materijala i elemenata za ugrađivanje i stvaranjem odgovorajućih rezervi — osigura kontinuitet u izgradnji objekata, a time i ravnomjerna proizvodnja i što potpunije korištenje industrijskih i transportnih kapaciteta koje koristi građevinarstvo.

Povećanje opsega stambene izgradnje zahtijeva još brže i smjelije uvođenje sistema proizvodnje stanova za tržište, koji znatno pridonosi uvođenju suvremene tehnike i tehnologije, povećanju produktivnosti rada i racionalnijoj stambenoj izgradnji uopće. Uvođenje sistema proizvodnje stanova za tržište omogućuje i daljnja unapređivanja organizacije poduzeća proizvođača stanova u pravcu specijalizacije, kooperacije i integracije. Građevinskim poduzećima valja osigurati kredite za obrtna sredstva za takvu proizvodnju stanova, iz stambenih fondova i sredstava poslovnih banaka i drugih raspoloživih sredstava, a pod istim uvjetima pod kojima se ovi krediti daju drugim proizvođačima.

Zadaci obnove i izgradnje Skoplja zahtijevaju od privrednih organizacija građevinarstva i u ovoj godini osobite napore i angažiranje radi njihova izvršavanja.

Privredne organizacije građevinarstva treba da se sve više orijentiraju na kompleksnu izgradnju investicionih objekata i da na toj osnovi iskoriste prednosti koje može pružiti kooperacija i u ovoj oblasti.

Sa pretpostavljenim poboljšanjem organizacije rada i s povećanjem investicionih ulaganja, prije svega u građevinsku mehanizaciju, može se očekivati povećanje produktivnosti rada u građevinarstvu za oko 6,5%.

6. Predviđeno kretanje proizvodnje, unutrašnje i međunarodne razmjene, osobne potrošnje i turizma, zahtijevat će porast opsega saobraćajnih usluga za oko 7%, pri čemu unutrašnjeg robnog saobraćaja — za oko 10%.

S obzirom na mogućnosti ostvarivanja većeg opsega industrijske, poljoprivredne i druge proizvodnje, vanjske trgovine i tranzita robe, potrebe privrede za transportnim uslugama mogu biti i veće od gore predviđenih.

Kad se imaju u vidu teškoće koje su se u 1963. godini pojavljivale u podmirivanju privrednih potreba za saobraćajnim uslugama, prvenstveno zbog nedovoljnih transportnih kapaciteta, izvršavanje znatno

povećanog opsega saobraćaja u 1964. godini zahtijevat će posebne mjere i napore, osobito kod željezničkog, riječnog i cestovnog saobraćaja.

Zaostajanje mogućnosti prevoza za potrebama privrede moglo bi pouzrokovati ozbiljne teškoće privrednom razvitku. Radi toga je neophodno raspoloživa investiciona sredstva u saobraćaju prvenstveno usmjeravati na proširivanje transportnih kapaciteta i na otklanjanje tzv. »uskih grla« proširenjima, rekonstrukcijama i modernizacijom. Da bi se brže uspostavili uvjeti za skladniji razvoj saobraćaja, u financiranju investicija u oblasti saobraćaja, osim radnih organizacija, treba u mnogo većoj mjeri nego dosada da sudjeluju i republike, kotari i općine, poslovne banke i korisnici transporta. Sredstva federacije namijenjena su uglavnom izgradnji osnovnih saobraćajnica značajnih za cijelu zemlju, za koje su već donesene posebne odluke o izgradnji, i usmjerena tako da se bržim aktiviranjem pojedinih objekata i dionica postiže njihovo najuspješnije korištenje.

Uporedo s ulaganjima, neophodno je poduzimanje i drugih mjera za povećavanje transportnih mogućnosti. U tu svrhu treba, osobito dugotrajnijom suradnjom korisnika saobraćajnih usluga i radnih organizacija u saobraćaju i potpunijom koordinacijom pojedinih saobraćajnih djelatnosti, postići što bolje korištenje raspoloživih transportnih kapaciteta, što racionalniju raspodjelu prevoza na pojedine grane saobraćaja i što veću ravnomjernost u prevozu.

Bolje korištenje kapaciteta i veću ravnomjernost u prevozu treba osigurati širom primjenom sistema ugovaranja na duži rok između radnih organizacija u saobraćaju i korisnika transporta, posebnim organiziranjem prevoza većih količina robe, ubrzanjem utovara i istovara putem bolje organizacije, šire primjene mehanizacije i provođenja neprekidnog rada na većim utovarno-istovarnim mjestima, ubrzanjem prevoza i cirkulacije transportnih sredstava i ubrzanjem popravka vozila, kao i poduzimanjem drugih organizacionih, ekonomskih i tehničkih mjera.

Radi postizanja racionalnije raspodjele prevoza i rasterećenja željeznica, neophodno je veće korištenje cestovnog saobraćaja u prevozima robe na kraćim relacijama, organiziranija i potpunija upotreba motornih vozila za vlastite potrebe, kao i veće angažiranje riječnog saobraćaja u unutrašnjem prevozu i izvozu robe, a osobito u kombiniranom željezničkom i riječnom saobraćaju.

Radi omogućavanja skladnijih odnosa između saobraćaja i drugih privrednih oblasti, u 1964. godini treba poboljšati uvjete poslovanja radnih organizacija u oblasti saobraćaja i poduzeti mjere za potpuniju primjenu općih načela privrednog sistema na poslovanje ovih organizacija. U tom smislu nadležni organi razmotrit će mogućnosti za izmjene u sistemu amortizacije i izmjene u sistemu formiranja i načinu utvrđivanja tarifa u oblasti saobraćaja. Osobito je značajno da se stvaranjem odgovarajućih općih uvjeta za poslovanje radnih organizacija u saobraćaju i usavršavanjem unutrašnjih odnosa u tim organizacijama potakne interes radnih zajednica da one postanu osnovni faktor rješavanja problema saobraćaja.

Osim mjera za rješavanje tekućih problema u saobraćaju, u 1964. godini treba poduzimati i mjere za osiguranje dugoročnijeg razvoja saobraćaja, osobito za pripremanje transportnih kapaciteta koji se ne mogu osigurati u kraćim rokovima, kao što je ugovaranje dugoročne isporuke željezničkih voznih sredstava i sl.

7. Na osnovi predviđanja kretanja proizvodnje i potrošnje očekuje se da će robni promet trgovine na malo u 1964. godini porasti za oko 12,5%, a trgovine na veliko — za oko 11%.

Radi ostvarivanja takvog opsega prometa neophodno je povećati napore za svestraniji i brži razvitak trgovine, u svrhu da se što prije poboljšaju uvjeti snabdijevanja potrošača i plasmana proizvoda.

Osobitu pažnju treba posvetiti rješavanju problema razvoja materijalne osnove trgovine, jer je dosada, i pored povećanih ulaganja, ostvaren samo relativni napredak, koji nije u skladu s povećanim brojem stanovnika i ostvarenim prometom, a još manje sa rastućom proizvodnjom i tražnjom. Pošto zaostajanje razvoja trgovine za razvojem proizvodnje predstavlja ozbiljnu smetnju za realizaciju proizvodnje i za snabdijevanje potrošača u onoj mjeri koju omogućuju raspoloživi robni fondovi, neophodno je trgovinsku mrežu na malo, osobito onu koja se bavi prometom prehrambenih proizvoda, proširiti i opremiti sredstvima za suvremeno usluživanje, a istodobno proširiti i skladišni prostor u trgovini za smještaj i čuvanje potrebnih zaliha robe.

Moderniziranje postojećih i izgradnja novih, suvremenih prodajnih i skladišnih kapaciteta, s osnovnom orijentacijom na otklanjanje tzv. »uskih grla« u prometu robe treba ostvarivati, gdje je to moguće i korisno, uporedo sa stvaranjem krupnijih, suvremeno organiziranih i opremljenih, trgovinskih organizacija sa širim djelokrugom poslovanja.

U vezi s predviđanjem bržeg razvoja suvremenih trgovinskih objekata, koji treba da omoguće i ubrzaju promet i poljoprivrednih i industrijskih proizvoda, potrebno je pojačati ulaganja sredstava trgovinskih privrednih organizacija u takve objekte, a tako isto i ulaganja sredstava društvenih investicionih fondova, sredstava koja se formiraju iz zakupnine poslovnih prostorija, kao i ulaganja sredstava kojima slobodno raspolažu banke i zainteresirane proizvođačke organizacije.

S obzirom na postojeće probleme snabdijevanja poljoprivredno-prehrambenim proizvodima, osobito mesom, mlijekom i njihovim prerađevinama, kod kojih je u 1963. godini došlo do znatnijeg porasta cijena, bit će neophodno da nastojanja komuna i snabdjevačkih organizacija i u 1964. godini budu usmjerena na pravodobno osiguravanje tržišta dovoljnim količinama poljoprivredno-prehrambenih proizvoda i na stabilizaciju njihovih cijena. U tu svrhu treba podržavati i dalje usavršavati započetu praksu ugovaranja unaprijed proizvodnje za potrebe gradova i industrijskih i turističkih centara, koja je u protekloj godini dala pozitivne rezultate u snabdijevanju povrćem. Jačanju i pravilnom korištenju fondova rizika treba u 1964. godini posvećivati još više pažnje, da bi se i time osigurali proizvodnja i promet poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u skladu s potrebama potrošača.

Na sektoru trgovine industrijskim proizvodima potrebno je osigurati da trgovina neposrednije prenosi proizvodnji zahtjeve potrošača, da bi se postigla veća usklađenost između ponude i tražnje na tržištu industrijskih proizvoda.

Bolju snabdjevenost trgovine i normalniju cirkulaciju robe treba osiguravati i odgovarajućom kreditnom politikom.

8. U 1964. godini treba nastaviti s naporima za daljnje uspješno razvijanje turizma u značajnijim mjestima i područjima koji raspolažu uvjetima za povećavanje prometa domaćih i stranih turista i za postizanje odgovarajućih ekonomskih efekata od tog prometa.

U svrhu razvoja domaćeg turizma, u 1964. godini potrebno je i dalje proširivati turističke kapacitete koji služe smještaju i prehrani radnih ljudi i članova

njihovih porodica, djece i omladine pri korištenju godišnjeg, tjednog i dnevnog odmora, kao i dalje poboljšavati uvjete pod kojima će se oni moći koristiti.

U vezi s tim treba osigurati odgovarajuća ulaganja sredstava iz fondova zajedničke potrošnje privrednih organizacija, sredstava društvenih organizacija i društveno-političkih zajednica za proširivanje kapaciteta odmarališta, ljetovališta, kampova i drugih turističkih naselja koji treba da pridonesu širem i intenzivnijem razvoju domaćeg turizma. Brži razvoj domaćeg turističkog prometa može se ostvariti i daljnjim proširivanjem kapaciteta za smještaj domaćih turista u privatnim domaćinstvima, što bi podesnim mjerama trebalo poticati.

Kod razvoja domaćeg turizma treba voditi računa i o boljem korištenju kapaciteta postojećih odmarališta. Postojeći kapaciteti odmarališta, s obzirom na njihovo neravnomjerno korištenje, predstavljaju u turizmu značajnu rezervu, pa je stoga dosljednijim uvođenjem diferenciranih cijena u sezoni i izvan nje, ravnomjernijim rasporedom godišnjih odmora, kao i dosljednijom primjenom ekonomskih principa u poslovanju i sličnim mjerama, moguće potpunije zadovoljiti potrebe domaćeg turizma.

U vezi s predviđanjima razvoja domaćeg turizma, bilo bi nužno u federaciji, republikama i komunama što prije razmotriti probleme organizacije turizma i izgraditi odnosno usavršiti turističko zakonodavstvo donošenjem općih i specijalnih propisa kojim će se osigurati uvjeti za daljnji razvoj domaćeg turizma.

Veoma povoljni rezultati postignuti u 1963. godini u proširivanju i unapređivanju materijalne osnove turizma, u razvoju turističkog prometa i u povećavanju ekonomskih i financijskih efekata od turističkog prometa stranaca, omogućuju da se i u 1964. godini nastavi s politikom ubrzavanja razvoja svih djelatnosti koje se bave pružanjem turističkih usluga.

Za 1964. godinu predviđa se daljnji porast noćivanja stranih posjetilaca za oko 26% i porast deviznih prihoda od prometa tih posjetilaca za oko 36%.

Ostvarivanje takvog povećanja prometa stranih posjetilaca zahtijeva i povećanje aktivnosti privrednih organizacija koje se bave prihvaćanjem stranih turista i pružanjem turističkih usluga, kao i punu podršku komuna i drugih društvenih faktora u realizaciji predviđenog razvoja turističkih kapaciteta. Potrebno je, u vezi s tim, dalje unaprijediti carinsku službu i službu granične kontrole i poboljšati materijalne uvjete njihova rada, kako bi se popravilo i ubrzalo obavljanje carinskih i drugih graničnih formalnosti.

Federacija će u 1964. godini sudjelovati u kreditiranju investicija za izgradnju objekata namijenjenih unapređivanju turističkog prometa stranaca, a ujedno će se osigurati i odgovarajuće ulaganje sredstava privrednih organizacija, komuna i republika ili sredstava iz drugih izvora.

Ocjenjuje se da će promet robe i usluga u ugostiteljstvu u 1964. godini porasti za oko 10%. S tim u vezi, očekuje se pojačano angažiranje ugostiteljske privrede u pravcu boljeg i potpunijeg zadovoljavanja osjetno porasle tražnje usluga smještaja i prehrane. Takvo angažiranje osobito je neophodno zbog predviđanja znatnog proširenja smještajnih kapaciteta namijenjenih razvoju turizma, kao i zbog intenzivnijeg proširenja suvremenih ugostiteljskih kapaciteta za prehranu ne samo u turističkim mjestima nego i u industrijskim centrima i ostalim mjestima. U 1964. godini treba osigurati daljnju modernizaciju postojećih ugostiteljskih objekata i stvaranje krupnijih, suvremeno organiziranih i opremljenih, ugostiteljskih organizacija.

Da bi se kvalitet ugostiteljskih usluga podigao na viši nivo, u idućem razdoblju treba poduzeti osobite mjere za osposobljavanje ugostiteljskog kadra i za brže uključivanje kvalificiranih radnika u ugostiteljske radne organizacije.

9. U oblasti zanatstva očekuje se porast proizvodnje i usluga za oko 10%, pri čemu u društvenom sektoru za preko 12%.

U svrhu izvršavanja predviđenog opsega i poboljšanja zanatskih usluga a time i potpunijeg zadovoljenja tražnje za ovim uslugama, neophodno je usmjeriti napore i raspoloživa sredstva na proširivanje i bolje korištenje uslužnih kapaciteta putem njihove modernizacije i specijalizacije, kao i na stvaranje novih uslužnih kapaciteta. Povećanju kapaciteta uslužnog zanatstva treba u većoj mjeri da pridonesu i proizvođači trajnih potrošnih dobara.

Radi potpunijeg zadovoljavanja potreba za uslugama, neophodno je da društveno-političke zajednice povećaju ulaganja u uslužne zanatske kapacitete, kao i da odgovarajućim mjerama osiguraju povoljnije uvjete za razvoj uslužnog zanatstva. Osim toga, treba poduzeti posebne mjere za stručno osposobljavanje zanatskih radnika i za njihovo brže uključivanje u privredne organizacije, kao i posvetiti više pažnje obrazovanju zanatskog podmlatka odnosno stvaranju materijalnih uvjeta za povećanje broja učenika u zanatstvu.

Odgovarajućom poreznom politikom treba potaći i privatno zanatstvo da se u većoj mjeri uključi u zadovoljavanje potreba za zanatskim uslugama.

Glava II

EKONOMSKI ODNOSI S INOZEMSTVOM

1. Porast izvoza robe i usluga, koji je bio veoma značajan u prethodne dvije godine i koji je iznosio za obje te godine zajedno 40%, nastavit će se, iako usporenijim tempom, i u 1964. godini. Predviđeni porast proizvodnje omogućit će da se iduće godine poveća izvoz robe i usluga za oko 13%.

Sporiji porast izvoza u 1964. godini upućuje na potrebu poduzimanja mjera da se, na osnovi punijeg korištenja odnosno modernizacije postojećih kapaciteta, kooperacije i specijalizacije, snize troškovi i osigura veća proizvodnja robe namijenjene izvozu. Isto tako, potrebno je stvoriti odgovarajuće uvjete za bolje prilagođavanje strukture proizvodnje mogućnostima plasmana na stranim tržištima.

Povećanje prihoda od izvoza u idućoj godini ostvarit će se, kao i dosada, pretežno povećanjem izvoza industrijskih proizvoda, a u manjoj mjeri povećanjem izvoza poljoprivrednih proizvoda. Znatniji porast prihoda očekuje se od nerobnog poslovanja, tj. od prometa stranih turista, od saobraćajnih usluga i novčanih transfera.

2. Smanjenje uvoza osnovnih proizvoda prehrane, do koga treba da dođe uslijed povoljnije ovogodišnje žetve, omogućit će da se u 1964. godini, i pored osjetnijeg povećanja uvoza drugih potrošnih dobara i sredstava za proizvodnju, ukupni rashodi za uvoz robe i usluga ostvare uz blaži porast nego u 1963. godini.

Uvozom će se osigurati potrebne količine reprodukcionog materijala za ostvarivanje predviđenog porasta industrijske proizvodnje, znatno veće količine sredstava za unapređivanje poljoprivredne proizvodnje, kao i veće količine stočne hrane za stabiliziranje cijena tih proizvoda i omogućavanje intenzivnijeg tova stoke. Istodobno omogućit će se osjetnije povećanje uvoza opreme, neophodni uvoz za izgradnju Skoplja,

veći uvoz potrošnih dobara i plaćanje nerobnih rashoda.

3. Povećanju izvoza i potpunijem uključivanju naše privrede u međunarodnu podjelu rada pridonijet će unapređivanje razmjene s pojedinim regionima i zemljama na osnovi povećanja uvoza i prilagođavanja njegove strukture potrebama ekonomski najsvrsishodnijih odnosa u vanjskotrgovinskoj razmjeni.

Značajan faktor za proširenje ekonomskih odnosa s inozemstvom predstavlja i proširenje opsega ekonomski svrsishodne proizvodne kooperacije. Radi toga ovu suradnju treba proširivati iznalaženjem novih područja gdje se ona može ostvarivati i intenzivnijim povezivanjem u raznim fazama proizvodne kooperacije, razumijevajući tu i zajednička tehnološka i ekonomska istraživanja, projektiranje i nastup na trećim tržištima.

Povećavanje robnih fondova na osnovi većeg uvoza i orijentacija na postizanje skladnijih regionalnih odnosa putem prilagođavanja strukture razmjene mogli bi pridonijeti porastu izvoza preko planom predviđenog nivoa. Boljim korištenjem postojećih kapaciteta na osnovi većeg uvoza reprodukcionog materijala i opreme, kao i povećanim uvozom robe osobne potrošnje i preko planom predviđenog nivoa, mogu se osigurati dopunski fondovi robe domaće proizvodnje za izvoz, odnosno stvoriti uvjeti za povećani plasman proizvoda u pojedine zemlje.

U okviru privrednog sistema, a osobito vanjskotrgovinskog režima, treba težiti objektiviziranju kriterija po kojima se vrši razmjena pojedinih vrsta robe s inozemstvom, s tim što će se osiguravati racionalna zaštita domaće proizvodnje. U tom smislu daljnje odlučnije ublažavanje administrativnih restriktivnih mjera pri uvozu, a osobito pri uvozu za proizvodnju namijenjenu izvozu, koje djeluju kao faktor koji ograničava unapređivanje robne razmjene i proizvodnje, postavlja se kao važan uvjet za ostvarivanje povoljnih odnosa u vanjskotrgovinskoj razmjeni.

Mjerama kreditne politike i uvjetima kreditiranja treba poticati izvoz i proizvodnju za izvoz.

4. Orijentacijom na veći uvoz iz zemalja u kojima se raspolaže u većoj mjeri odgovarajućim sredstvima plaćanja treba smanjiti postojeća klirinška potraživanja i ostvariti uvjete za intenzivnije povećanje izvoza u te zemlje.

U tu svrhu treba prilagođavanjem strukture robne razmjene osigurati uvjete za njezino povećanje ili prema potrebama poduzimati mjere radi skladnijeg kretanja izvoza u pojedine zemlje i područja sa kretanjem uvoza iz tih zemalja i područja.

Povećanje opsega i proširenje strukture uvoza iz zemalja u razvoju pridonijet će povećanju njihovih deviznih prihoda, što će im omogućiti veće nabavke u našoj zemlji. Tome će pridonijeti i smanjenje carine odnosno unutrašnjih taksa na uvoz tropskih proizvoda iz tih zemalja.

5. Unapređivanju robne razmjene treba da pridonese i prilagođavanje vanjskotrgovinske mreže specifičnim uvjetima trgovanja s pojedinim područjima i zemljama, kao i bolje usklađivanje odnosa između svih nosilaca vanjskotrgovinske aktivnosti u zemlji.

6. Poboljšanjem relacija između izvoza i uvoza smanjit će se u idućoj godini deficit bilance plaćanja. Treba težiti da se smanjenje deficita postigne na što višem nivou vanjskotrgovinskog prometa, vodeći računa o što povoljnijem regionalnom rasporedu razmjene. Istodobno se računa s daljnjim povećavanjem deviznih rezervi.

7. Treba očekivati da će predstojeća Svjetska konferencija o trgovini i razvoju i multilateralni pregovori o snižavanju carina pridonijeti postepenom otklanjanju smetnji koje sprečavaju brži razvoj međunarodne privredne suradnje i proširenje ekonomskih odnosa Jugoslavije s drugim zemljama.

8. Savezno izvršno vijeće i nadležni organi uprave poduzimat će u 1964. godini na osnovi postojećih ovlaštenja potrebne mjere za rješavanje zadataka navedenih u ovom odjeljku.

Glava III

ZAPOSLENOST

1. Tokom 1962. i 1963. godine došlo je do značajnih promjena u tendencijama zapošljavanja. Radne organizacije u privredi, potaknute novim uvjetima poslovanja i stjecanja dohotka, više su se orijentirale na bolje korištenje radne snage kojom su već raspolagale, a manje nego prije na novo zapošljavanje, tako da je tempo povećanja zaposlenosti osjetno smanjen. Na takav pravac i intenzitet zapošljavanja utječu i odgovarajuće rekonstrukcije i modernizacija proizvodnih kapaciteta u privredi, koje zbog prirode tehničkih i tehnoloških promjena iziskuju manji opseg novozaposlenih osoba i kad je u pitanju znatnije povećanje proizvodnje. Slične tendencije očituju se i u društvenim službama izvan privrede. U državnim organima došlo je do blažeg smanjenja broja zaposlenih osoba i zbog provedenih organizacionih izmjena.

I u 1964. godini isti će faktori, kao i daljnje mjere na usavršavanju privredng sistema, djelovati u pravcu daljnjeg poticanja na racionalniju i ekonomičniju upotrebu svih faktora proizvodnje. Imajući to u vidu, za iduću godinu očekuje se da će se, pri predviđenom porastu društvenog proizvoda, broj zaposlenih u privredi društvenog sektora povećati za oko 4%.

Očekuje se da će zapošljavanje novih osoba u društvenim službama i državnim organima vlasti i uprave biti relativno znatno manje nego u privredi. Razvijanje društvenih službi, osobito školstva, zdravstva i djelatnosti raznih socijalnih institucija, zahtijevat će, međutim, i odgovarajuće povećanje zaposlenosti u tim službama. Imajući to u vidu, može se očekivati da će povećanje zaposlenosti u neprivrednim djelatnostima u idućoj godini iznositi oko 1,4%.

2. U 1964. godini bit će od osobite važnosti, da radne organizacije usklade svoje planove i politiku zapošljavanja s mjerama što će ih poduzimati radi postepenog prelaska na skraćeni radni tjedan. Zato se računa da će, pri smanjenom radnom vremenu, privredne organizacije koristiti postojeće rezerve radne snage, vršiti pri tome svrsishodniji raspored zaposlenih na pojedina radna mjesta i uspostavljati povoljnije odnose u njihovu rasporedu po smjenama, kao i ulagati organizirane napore da se postojeći viškovi zaposlenih osoba okvalificiraju odnosno prekvalificiraju i što potpunije i produktivnije aktiviraju. Osim toga, smjelija i šira primjena funkcionalne i ubrzane amortizacije, uz odgovarajuće povoljne uvjete za razvoj proizvodnje u idućoj godini, omogućit će korištenje postojećih viškova radne snage za rad u više smjena, u kom pogledu postoje još uvijek značajne rezerve u našoj privredi.

Da bi se što prije i što potpunije ostvarila ustavna odredba o uvođenju 42-satnog radnog tjedna, potrebno je da se kod ulaganja iz društvenih investicionih fondova i sredstava radnih organizacija osigura prednost onim ulaganjima koja više pridonose povećanju produktivnosti rada i boljem korištenju skraćenog radnog vremena.

3. Posebno se očekuje da će radne organizacije i nadležni organi u politici zapošljavanja, a s obzirom

na to da je postojeća struktura zaposlenih osoba po njihovoj stručnoj spremi još uvijek nezadovoljavajuća, voditi računa o potrebi da se poboljša stručni sastav zaposlenih. Sada postoje objektivni uvjeti da se stručni sastav zaposlenih brže poboljšava pristizanjem većeg broja kadrova osposobljenih redovnim školovanjem. Broj osoba koje će završiti fakultete, visoke i više škole iznosi oko 15% od predviđenog povećanja ukupnog broja zaposlenih u 1964. godini (prema 4,7% — u 1961. godini), onih sa srednjom spremom — oko 15,5%, a onih sa završenom školom za kvalificirane radnike — oko 27%. Očekuje se stoga da će radne organizacije u svojoj politici zapošljavanja maksimalno koristiti mogućnosti koje se pružaju za poboljšanje stručnog sastava zaposlenih. Radne organizacije trebalo bi da poduzmu i sistematske mjere koje bi pomogle stručnim kadrovima koje zapošljavaju, da se što prije uključe u rad i upravljanje radnom organizacijom.

4. Nužno bi bilo i pojačati napore u radnim organizacijama za podizanje stručnog znanja već zaposlenog osoblja. U tom smislu trebalo bi poduzeti šire sistematske mjere za dopunsko stručno obrazovanje, za likvidiranje nepismenosti zaposlenih osoba, kao i za potpunije ekonomsko obrazovanje zaposlenih. U tom radu bi trebalo šire koristiti suradnju radničkih i narodnih univerziteta i odgovarajućih škola.

5. U 1964. godini potrebno je poduzimati i sistematske i koordinirane akcije za rješavanje problema osoba koje su privremeno izvan radnog odnosa. To ne bi trebalo da bude briga samo službe za zapošljavanje, nego i drugih faktora koji mogu pridonijeti uspješnom rješavanju ovih problema.

Da bi se nekvalificirane osobe koje su privremeno izvan radnog odnosa mogle brže i uspješnije zapošljavati i da bi se spriječio veći priliv nekvalificirane radne snage u privredu, neophodno je poduzimati organizirane mjere za prethodno stručno osposobljavanje ove radne snage. Mjere u tom pravcu treba da poduzimaju, prije svega, općine, organi za rad i zavodi za zapošljavanje, usklađujući ih s potrebama radnih organizacija za novom radnom snagom.

Glava IV

PRODUKTIVNOST RADA

1. Rezultati postignuti u 1963. godini u povećanju produktivnosti rada spadaju u najznačajnije rezultate ostvarene u toj godini. Podizanje produktivnosti rada na viši nivo je ne samo trajna osnova za suzbijanje zaostalosti u svim oblastima proizvodnje i društvenog života i za stalno podizanje životnog standarda, nego i uvjet da se savladaju najkrupnije teškoće s kojima se neposredno u sadašnjem času sukobljava naša privreda i njezin razvoj. Samo aktiviranje latentnih proizvodnih rezervi koje su date u nedovoljno iskorištenim proizvodnim kapacitetima i u neiskorištenim mogućnostima koje pružaju bolja organizacija rada i primjena bolje tehnologije, zatim razvijanje naučnoistraživačkog rada i primjena njegovih rezultata u proizvodnji, podizanje stručnosti radnih ljudi, unapređivanje mjera zaštite na radu i aktiviranje drugih faktora veće produktivnosti rada — mogu osigurati da se u idućoj godini raspoloživim sredstvima ostvari predviđeni opseg proizvodnje, poveća izvoz i smanji deficit u platnoj bilanci, otklone teškoće u transportu i osiguraju skladniji i stabilniji odnosi na unutrašnjem tržištu, a istodobno ostvare i pretpostavke za daljnji brži porast prozvodnje, za veće efekte u razvoju privredno nedovoljno razvijenih krajeva ili u stambenoj izgradnji i drugim oblastima u kojima je neophodno ići brže naprijed. Sve su to ujedno pretpostavke i za ostvarivanje predviđenog porasta realne potrošnje i podizanje standarda života radnih ljudi, a znatno povećanje produktivnosti rada je i bitni uvjet za provođenje ustavne odredbe o uvođenju 42-satnog radnog tjedna.

Pošto će opći uvjeti poslovanja i drugi faktori koji su u 1963. godini doveli do znatnog povećanja produktivnosti rada djelovati u 1964. godini još potpunije, očekuje se da će u toj godini predviđeni porast društvenog proizvoda biti većim dijelom rezultat povećanja produktivnosti rada, a manjim — rezultat povećanja zaposlenosti. Da bi se ostvarilo ovim planom predviđeno povećanje društvenog proizvoda uz predviđeni porast zaposlenosti, u 1964. godini produktivnost rada u društvenom sektoru privrede treba da se poveća za oko 7%.

2. U 1964. godini, osim daljnjeg aktiviranja i drugih faktora veće produktivnosti rada, osobitu pažnju treba posvetiti daljnjem razvijanju i usavršavanju stimulativnih oblika raspodjele čistog prihoda i osobnih dohodaka u radnim organizacijama i daljnjem razvijanju naučnoistraživačkog rada i primjeni njegovih rezultata u proizvodnji.

U tu svrhu treba dalje razvijati i usavršavati samoupravljanje u radnim organizacijama i odnose i oblike raspodjele njihova čistog prihoda koji će pridonijeti potpunoj i dosljednoj primjeni načela raspodjele prema radu i jačanju zainteresiranosti radnika za podizanje produktivnosti rada i postizanje boljih privrednih rezultata upoće. Isto tako, treba dalje razvijati naučnoistraživački rad u većim i razvijenijim radnim organizacijama i zajedničkim naučnoistraživačkim institucijama više organizacija i njihovih udruženja, a također i suradnju radnih organizacija sa samostalnim naučnoistraživačkim institucijama, dajući toj suradnji, kad god je to moguće, karakter stalnosti. Ovaj rad i suradnju treba osigurati i većim angažiranjem sredstava radnih organizacija i društvenih investicionih fondova, kao i sredstvima posebnih društvenih fondova za unapređivanje naučnoistraživačkog rada, usmjeravajući ta sredstva prvenstveno na istraživanja koja mogu osigurati veće efekte u podizanju produktivnosti rada i u unapređivanju tehnologije i modernizacije proizvodnje uopće.

Osim naučnoistraživačkog rada velik utjecaj na podizanje produktivnosti rada imat će šira razmjena domaćih iskustava, kao i intenzivnije uvođenje suvremenih inozemnih dostignuća. U tu svrhu treba stvarati materijalne i organizacione uvjete za intenzivniju razmjenu stečenih tehnoloških i organizacionih iskustava, kao i za nabavku proizvodne i ekonomske dokumentacije iz zemlje i iz inozemstva.

TREĆI DIO

Glava V

RASPOLOŽIVA SREDSTVA I NJIHOVA RASPODJELA

1. Predviđena proizvodnja omogućuje da raspoloživa domaća sredstava iz društvene privrede, uključujući i sredstva za potrebe ukupne reprodukcije, porastu u 1964. godini za oko 12,4%.

Međutim, zbog povećanja otplata prije iskorištenih inozemnih kredita treba u 1964. godini očekivati neto-efekt priliva iz poslovanja s inozemstvom u nižem iznosu nego u 1963. godini. Zbog toga će ukupna

raspoloživa društvena sredstva za unutrašnju potrošnju porasti nominalno za oko 12%.

U okviru korištenja ukupnih raspoloživih sredstava predviđa se relativno brže povećanje reprodukcione potrošnje, tako da bi raspoloživa sredstva za finalnu potrošnju mogla porasti u 1964. godini za 11,6%.

2. Raspodjela raspoloživih sredstava, koja se zasniva na općem djelovanju privrednog sistema i posebnim mjerama za provođenje ovog plana, treba da omogući stvaranje uvjeta za daljnji porast proizvodnje i dohotka i za poboljšanje životnog standarda radnih ljudi. Odnosi u raspodjeli treba da dovedu u sklad porast pojedinih oblika potrošnje sa realnim mogućnostima privrede i potrebama privrednog i društvenog razvoja. Takva politika raspodjele mora osigurati održavanje usklađenosti između robnih i kupovnih fondova po opsegu i strukturi, a time i pretpostavke za potpuniju stabilizaciju cijena i tržišnih odnosa uopće u idućoj godini.

U nastojanju da se, sugiasno mogućnostima koje pruža porast proizvodnje, osigura i odgovarajući porast životnog standarda radnih ljudi i omogući što dosljednije provođenje politike porasta osobnih dohodaka prema porastu proizvodnje i produktivnosti rada, proporcijama ovog plana i mjerama privredne politike s kojima on računa osigurava se da ukupni fond osobne potrošnje u društvenom sektoru raste u skladu s porastom proizvodnje.

Investicije u osnovna sredstva društvene privrede treba u 1964. godini da se povećaju za oko 10% u odnosu na prethodnu godinu, tj. približno kao i raspoloživa sredstva.

Neprivredne investicije u osnovne fondove trebalo bi da u 1964. godini porastu za oko 10%, pri čemu ulaganja u objekte društvenog standarda za 12%. Kod investicija državnih organa računa se s izvjesnim smanjenjem u odnosu na 1963. godinu.

Pošto su u 1963. godini odgovarajući fondovi zaliha robe odigrali vrlo značajnu ulogu u usklađenijim kretanjima potrošnje, a imajući u vidu potrebu da se i u 1964. godini održe što uravnoteženiji odnosi u razvoju privrede, treba odgovarajuću pažnju posvetiti većim izdvajanjima za zalihe. U vezi s tim, u 1964. godini predviđaju se značajnija ulaganja u obrtna sredstva.

Tekući materijalni rashodi opće potrošnje mogli bi se u 1964. godini povećati za oko 8%, pri čemu bi porast tih rashoda za društveni standard iznosio oko 12%, a rashoda državnih organa i narodne obrane oko 6%.

U okviru raspodjele ukupnih raspoloživih sredstava u 1964. godini računa se i s izdvajanjem sredstava u privredne i devizne rezerve, prema posebnim smjernicama ovog plana i mjerama kojima se one provode.

Iz sredstava federacije utvrđenih ovim planom izdvojit će se u 1964. godini za privredne rezerve oko 40 milijardi dinara, a u okviru raspoloživih mogućnosti povećat će se i devizne rezerve.

3. Suglasno općim propisima o raspodjeli društvenih sredstava, sredstva federacije povećat će se u 1964. godini za oko 7%, a iz domaćih izvora za oko 10%. Pošto se ukupna raspoloživa društvena sredstva povećavaju za oko 12%, pri čemu iz domaćih izvora za 12,5%, sredstva ostalih društveno-političkih zajednica i radnih organizacija brže će rasti nego ukupna raspoloživa društvena sredstva.

Rashodi federacije se, međutim, povećavaju za 10%, prvenstveno zbog povećanja intervencija u privredi, otplata inozemnih zajmova i kreditiranja izvoza opreme iz njezinih sredstava. Takav nivo rashoda federacije ne može biti pokriven njezinim redovnim prihodima, te se višak rashoda mora pokriti zajmom čiji će se uvjeti regulirati posebnim zakonom.

4. Mjerama tekuće privredne politike, a osobito mjerama kreditne politike, trebalo bi osigurati da se odnosi u osnovnoj raspodjeli raspoloživih sredstava ostvaruju u skladu s navedenim smjernicama i kretanjem proizvodnje i raspoloživih sredstava.

Glava VI

OSOBNA POTROŠNJA

1. Na osnovi predviđenog porasta proizvodnje i produktivnosti rada u 1964. godini ostvarit će se daljnji porast realne osobne potrošnje stanovništva, što je jedan od bitnih preduvjeta za jačanje privredne aktivnosti i ostvarivanje predviđenih ciljeva i zadataka u privrednom razvoju u idućoj godini. Realna osobna potrošnja u društvenom sektoru treba da se poveća u idućoj godini za oko 8%. Pri tome će povećanje osobne potrošnje u pojedinim radnim organizacijama i društveno-političkim zajednicama zavisiti od konkretnih rezultata rada i poslovanja u tim organizacijama i društveno-političkim zajednicama.

Prema očekivanom porastu proizvodnje u poljoprivredi i zanatstvu, predviđa se da će u 1964. godini doći do daljnjeg porasta realne osobne potrošnje i kod individualnih poljoprivrednih proizvođača i zanatlija.

2. Uzimajući u obzir predviđeno povećanje zaposlenosti, prosječni realni osobni dohoci na zaposlenu osobu u privrednim organizacijama povećali bi se u 1964. godini za oko 7%, tj. u skladu s predviđenim porastom produktivnosti rada. Promjene u općem nivou osobnih dohodaka osoba zaposlenih u državnim organima i društvenim službama treba vršiti u zavisnosti od promjena osobnih dohodaka u privredi i rezultata koje državni organi i društvene službe postižu u zadovoljavanju društvenih potreba. Takvu politiku osobnih dohodaka u državnim organima i društvenim službama treba imati u vidu i pri određivanju sredstava za ove djelatnosti.

3. Promjene u sistemu financiranja socijalnog osiguranja dale su pozitivne rezultate koji su omogućili da se sredstva socijalnog osiguranja, a posebno zdravstvenog osiguranja, racionalnije troše i da se stvaraju uvjeti za daljnje poboljšavanje zaštite osiguranika. Predviđa se da će se u 1964. godini svi rashodi socijalnog osiguranja povećati za oko 11%. Pri tome se predviđa povećanje potreba zdravstvenog osiguranja za oko 9% i potreba invalidskog i mirovinskog osiguranja za oko 17%, čime se pokrivaju povećani izdaci za mirovine i invalidnine zbog povećanja broja umirovljenika, kao i promjene u visini mirovina do kojih dolazi zbog promjene u strukturi umirovljenih osoba. Formiranjem sigurnosnih i valorizacionih rezervi fondova invalidskog i mirovinskog osiguranja u 1964. godini osiguravaju se sredstva za usklađivanje primanja uživalaca mirovina s kretanjima troškova života. Izdaci za dodatke na djecu imat će u 1964. godini blaži porast od predviđenog porasta ukupnih rashoda za socijalno osiguranje.

Radne organizacije i samoupravni organi socijalnog osiguranja treba u 1964. godini dalje da usavršavaju instrumente i metode za pravilnu primjenu sistema financiranja socijalnog osiguranja, da bi još potpunije došao do izražaja neposredni interes svih

faktora koji sudjeluju u provođenju osiguranja, da bi to utjecalo na racionalnije trošenje sredstava, pridonijelo stabiliziranju fondova i boljoj zaštiti osiguranika, a istodobno pridonijelo i objektivnijem utvrđivanju položaja zajednice socijalnog osiguranja i radnih organizacija. Ulaganja sredstava iz ostvarenih viškova prihoda nad rashodima u fondovima zdravstvenog osiguranja treba, pod zakonom predviđenim mogućnostima, usmjeriti na unapređivanje zdravstvene zaštite.

4. Za iduću godinu predviđa se daljnji porast potrošačkih kredita, koji su u 1963. godini imali značajni udio u povećanju ukupne osobne potrošnje.

5. Za 1964. godinu predviđa se da će se raspoloživi fondovi prehrambenih proizvoda za unutrašnju potrošnju povećati za oko 5% do 6%, a industrijske potrošne robe za oko 12%, pa će u idućoj godini postojati uvjeti da se postignu daljnji povoljni rezultati u politici stabilizacije cijena potrošne robe. Ipak se i u idućoj godini može očekivati izvjesno povišenje troškova života, pošto postoje dugogodišnje tendencije porasta cijena prehrambenih proizvoda i usluga, a jednim dijelom će se u ovoj godini povećane cijene nekih prehrambenih proizvoda odraziti i na nivo troškova života u 1964. godini. Nadležni organi će u toku godine pratiti kretanje cijena i troškova života i poduzimati pravodobno mjere za osiguranje neophodnih razmjera između povećanja realnih osobnih dohodaka zaposlenih osoba i porasta produktivnosti rada. Radi toga treba usavršiti metode praćenja osobnih dohodaka, cijena i troškova života.

Od osobitog je značaja da se za stabiliziranje cijena robe i usluga osobne potrošnje zauzmu općine, osobito u velikim gradovima i industrijskim centrima. U tom smislu treba se koristiti pozitivnim iskustvima stečenim u ovoj godini pri organiziranju snabdijevanja povrćem, voćem, jajima i drugim prehrambenim proizvodima, čije cijene umnogome utječu na formiranje troškova života. Treba jačati ulogu fondova rizika, osiguranja i drugih oblika koji mogu osigurati ravnomjernije snabdijevanje gradova prehrambenim poljoprivrednim proizvodima i veću stabilnost cijena na tržištu.

Glava VII

INVESTICIJE

1. Za 1964. godinu predviđa se porast ulaganja u osnovna sredstava za oko 10%. Takvo povećanje investicija odgovara očekivanom povećanju društvenog proizvoda i raspoloživih sredstava.

Ekonomska struktura investicija, koja se posljednjih godina mijenjala relativnim povećavanjem udjela neprivrednih investicija u ukupnim investicijama, pretrpjela je u 1963. godini daljnje izmjene u korist neprivrednih investicija, prvenstveno zbog radova na obnovi i izgradnji Skoplja. Takav odnos zadržat će se iz istih razloga i u 1964. godini.

2. Problemi koje investicionim ulaganjima treba rješavati u 1964. godini, kao i raspoloživa materijalna i novčana sredstva, upućuju na to da i u toj godini treba u osnovi produžiti investicionu politiku iz 1963. godine, pa treba nastojati da se započeti objekti, osobito oni koji se mogu brzo aktivirati i pridonijeti povećavanju proizvodnje i izvoza, što prije završe. U 1964. godini, kao prvoj godini sedmogodišnjeg razdoblja za koje će biti utvrđen jedinstveni plan razvoja, treba međutim, osim izgradnje objekata po započetim programima, izvršiti i odgovarajuće pripreme za realizaciju investicione politike koja će biti utvrđena sedmogodišnjim planom.

Strukturni problemi u proizvodnji, kao i ostvarivanje osnovnih ciljeva i zadataka utvrđenih ovim planom, nalažu da se i u 1964. godini u okviru privrednih investicija dade prvenstvo modernizaciji, rekonstrukciji i kompletiranju postojećih kapaciteta i time osigura što veći porast produktivnosti rada. U okviru toga odgovarajuće prvenstvo valja dati objektima koji povoljno utječu na platnu bilancu, objektima koji proširuju energetsku i sirovinsku osnovu privrede, modernizaciji postojećih i izgradnji novih saobraćajnica i povećanju voznog parka, kao i modernizaciji trgovinske mreže. Uporedo s tim, treba osigurati i modernizaciju kapaciteta građevinarstva, jer je to preduvjet za uspješnu realizaciju investicione politike u cjelini.

U okviru investicija izvan privrede, prvenstvo treba dati stambenoj izgradnji, kao i obnovi i izgradnji Skoplja.

3. Za ostvarivanje istaknute investicione politike treba da se zauzmu sve društveno-političke zajednice, radne organizacije i banke i da raspoloživim sredstvima i odgovarajućim mjerama osiguraju njezino provođenje. Radi toga treba poticati već započeti proces mobiliziranja slobodnih sredstava radnih organizacija u bankama i usmjeravati njihovo ulaganje u objekte i namjene kojima treba dati prvenstvo.

U 1964. godini potrebno je efikasnije usmjeravati raspoloživa sredstva društveno-političkih zajednica, radnih organizacija i banaka na objekte i namjene koji su prije financirani iz sredstava federacije, kao što su određene grane industrije, poljoprivrede, saobraćaja i trgovine. Za te namjene treba u većoj mjeri usmjeravati i koristiti i sredstva Fonda federacije za kreditiranje privrednog razvoja nedovoljno razvijenih područja.

Posebno bi sredstva poslovnih banaka trebalo koristiti i za kreditiranje nabavke opreme serijske proizvodnje, vozila i mehanizacije za pretovar, kao i za kreditiranje izgradnje stanova za tržište.

Federacija će i u 1964. godini, produžavajući investicionu politiku iz 1963. godine, pretežni dio raspoloživih sredstava za investicije usmjeravati na osiguravanje neophodne energetske i sirovinske osnove, na izgradnju mreže saobraćajnih magistrala i drugih važnijih objekata u saobraćaju, na izgradnju objekata koji osiguravaju razvoj turizma, kao i za namjene u oblasti poljoprivrede. Sredstva federacije za financiranje bržeg razvoja privredno nedovoljno razvijenih republika i krajeva osigurat će se u 1964. godini kao sredstva posebnog fonda koji će u tu svrhu biti osnovan.

Investicionom politikom također bi trebalo stimulirati integraciju i druge oblike poslovne suradnje kojima se osigurava povećanje proizvodnje, produktivnosti rada i ekonomičnosti poslovanja.

Glava VIII

RAZVOJ PRIVREDNO NEDOVOLJNO RAZVIJENIH PODRUČJA

1. U provođenju utvrđene politike bržeg razvoja privredno nedovoljno razvijenih područja, u 1964. godini nastavit će se ulaganja na tim područjima iz sredstava federacije po svim osnovama financiranja po kojima su ona i dosada vršena. Nakon osjetnog

porasta investicija na privredno nedovoljno razvijenim područjima iz sredstava federacije u 1963. godini od oko 32%, u 1964. godini očekuje se znatno blaži rast ovih ulaganja, odnosno oko 6%.

Takvo kretanje investicija na privredno nedovoljno razvijenim područjima iz saveznih sredstava u 1964. godini posljedica je završavanja započetih objekata po svim osnovama financiranja, osim kapaciteta koji se grade iz sredstava Fonda federacije za kreditiranje bržeg privrednog razvitka nedovoljno razvijenih republika i krajeva. Sredstva ovog fonda povećavaju se u 1964. godini za 50%, tj. od 30 na 45 milijardi dinara.

Investicije po redovnim kreditima iz prijašnjeg Općeg investicionog fonda, odobrenim na osnovi natječaja ili posebnih odluka Saveznog izvršnog vijeća, rastu na ovom području u 1964. godini za oko 13%. Porast ovih ulaganja u 1964. godini ostvarit će se dijelom i znatnim povećanjem sredstava za izgradnju saobraćajnih magistrala — Jadranskog puta i pruge Sarajevo—Ploče. U toku 1964. godine treba međutim, da uz udio sredstava federacije ustupljenih specijaliziranim bankama počne ostvarivanje novih projekata u pojedinim sektorima industrije, čija lokacija još nije poznata. Jedan dio ovih projekata bit će svakako realiziran i na privredno nedovoljno razvijenim područjima, pa bi time dalje porastao i ukupni opseg ulaganja iz sredstava federacije na tim područjima.

U okviru posebno zajamčenih investicija na privredno nedovoljno razvijenim područjima završava se izgradnja preostalih krupnijih objekata. Objekti čija je izgradnja započeta iz posebnog kredita odobrenog Saveznim društvenim planom za 1960. godinu, uglavnom su završeni, tako da će sredstva predviđena po ovoj osnovi u 1964. godini poslužiti za dovršavanje preostalih objekata.

2. U politici investiranja iz Fonda federacije za kreditiranje privrednog razvoja nedovoljno razvijenih područja prvenstvo treba dati završavanju i puštanju u pogon objekata čija je izgradnja započeta u prethodnim godinama. Namjeni i strukturi novih ulaganja treba posvetiti veću pažnju, osobito u pogledu izbora objekata, njihove usklađenosti s općim smjernicama investicione politike i potrebama razvoja privrede u cjelini, optimalnosti kapaciteta, uvođenja suvremene tehnike i tehnologije, uključivanja nove proizvodnje u jugoslavenska integraciona kretanja i druge. Prvenstvo u vezi s tim treba davati ulaganjima koja neposredno pridonose povećavanju proizvodnje i produktivnosti rada, kao i povećavanju izvoznih mogućnosti jugoslavenske privrede.

3. Federacija i u 1964. godini osigurava dopunska sredstva investitorima sa privredno nedovoljno razvijenih područja za pokriće udjela po investicijama čije se financiranje iz sredstava federacije nastavlja i za daljnje financiranje investicija čije je financiranje iz sredstava federacije obustavljeno.

4. Društveno-političke zajednice i radne organizacije na privredno nedovoljno razvijenim područjima treba u 1964. godini da poduzmu i neophodne mjere za stvaranje povoljnih uvjeta da objekti koji su već pušteni u pogon, ili čija se izgradnja završava, ostvare što veće efekte u pogledu proizvodnje, rentabilnosti ulaganja i drugih rezultata predviđenih u programima izgradnje. U tu svrhu potrebno je da se odgovarajući savezni, republički i drugi organi, kao i razvijenije radne organizacije aktivnije uključe u razvoj privrede nedovoljno razvijenih područja i da pruže neophodnu tehničku, kadrovsku i drugu pomoć komunama i privrednim organizacijama na tim područjima.

5. Da bi se omogućilo da nova poduzeća izgrađena iz spomenutog fonda lakše savladaju privremene teškoće pri prelasku na normalno privređivanje, nadležni organi ispitat će učinak postojećeg sistema otplaćivanja zajmova i kredita i, ako treba, predložiti odgovarajuće mjere.

Glava IX

STAMBENA I KOMUNALNA IZGRADNJA

1. Za 1964. godinu predviđa se daljnje povećanje investicija u stambenu izgradnju. Zajedno sa sredstvima za obnovu stambenog fonda u Skopiju, društvene investicije u toj oblasti treba da iznose preko 300 milijardi dinara, što je za oko 14% više od ocijenjenog iznosa ovih investicija u 1963. godini.

2. Sredstvima koja će u 1964. godini biti uložena u stambenu izgradnju treba postići veće realne efekte u izgradnji stanova pa prema tome i u rješavanju stambenog problema. To predstavlja značajan zadatak čije bi ostvarivanje trebalo odgovarajućim sredstvima osigurati. Dosadašnji rezultati u opsegu stambene izgradnje nisu međutim zadovoljavajući i znatno zaostaju za potrebama i brzim povećanjem novčanih sredstava za izgradnju stanova. Mnoge privredne djelatnosti od kojih zavise materijalni uvjeti stambene izgradnje nerazvijene su ili se razvijaju suviše sporo prema potrebi da se opseg izgradnje stanova znatnije poveća. Stoga nadležni organi treba da razmotre probleme u djelatnostima od kojih zavisi masovna izgradnja stanova i da poduzmu odgovarajuće mjere da se ti problemi što prije riješe.

3. U svrhu bržeg rješavanja problema proizvodnje stanova, u idućoj godini razmotrit će se odgovarajuće izmjene u sistemu financiranja stambene izgradnje, koristeći pri tome dosadašnja iskustva. Tim izmjenama treba omogućiti odobravanje kredita radnim organizacijama i građanima pod unaprijed poznatim uvjetima, što treba da pridonese znatnijem angažiranju osobnih sredstava za građenje stanova i racionalnijem korištenju društvenih sredstava namijenjenih za stambenu izgradnju.

Izmjenama u sistemu financiranja stambene izgradnje potrebno je osigurati da organizacije za proizvodnju stanova dobiju položaj ostalih proizvođača i da im se u tu svrhu odobre odgovarajući krediti za obrtna sredstva u 1964. godini.

U toku iduće godine također će se razmotriti i izmjene u oblasti korištenja stanova i gospodarenja društvenim stambenim fondom.

4. Ocjenjuje se da će investiciona ulaganja u komunalnu djelatnost u 1964. godini zabilježiti daljnji osjetni porast. To je neophodno s obzirom na to da je posljednjih godina razvoj komunalnih fondova sve više zaostajao za stambenom izgradnjom, kao i za porastom opće privredne aktivnosti. U tu svrhu trebalo bi iz sredstava republika i komuna i iz bankarskih sredstava, osim sadašnjih izvora financiranja komunalne izgradnje, osigurati iznose za dugoročno kreditiranje izgradnje krupnijih komunalnih objekata, osobito vodovoda i kanalizacije.

5. Da bi se u idućim godinama osigurao povoljan razvoj komunalne djelatnosti, neophodno je u 1964. godini izvršiti svestranu analizu razvoja i stanja mreže komunalnih uređaja, kao i analizu svih društveno-ekonomskih odnosa i problema u toj oblasti. Takva analiza treba da omogući određivanje realnog mjesta ove oblasti u sklopu općeg društvenog i privrednog

razvoja, a također da pruži pouzdanija mjerila za usmjeravanje sredstava namijenjenih razvoju komunalnih fondova u pravcu proširivanja najdeficitarnijih kapaciteta.

Glava X

OBNOVA I IZGRADNJA SKOPLJA

1. U otklanjanju teških posljedica prouzrokovanih potresom u Skoplju došla je do punog izražaja solidarnost svih građana Jugoslavije, kao i međunarodna solidarnost. Ova solidarnost manifestirala se osobito u vidu pomoći za prihvaćanje i smještaj stanovništva, u pružanju tehničke i druge pomoći u svrhu normaliziranja života u gradu i pružanju materijalne pomoći za obnovu i izgradnju grada.

Data pomoć u radnoj snazi, u novčanim i materijalnim sredstvima, sredstva iz narodnog zajma za pomoć Skoplju, kao i druge mjere i akcije putem kojih je pružana pomoć, bili su usmjereni na to da se u 1963. godini riješe samo najosnovniji problemi razrušenog grada, da se omogući privremeni smještaj dijela stanovništva i djelomična normalizacija privrednog života. U svrhu trajnijeg rješenja obnove i izgradnje Skoplja i osiguravanja financijskih sredstava za tu svrhu, Savezna skupština je posebnim zakonom osnovala Fond za obnovu i izgradnju Skoplja, osigurala mu posebne prihode i utvrdila opće uvjete za korištenje sredstava Fonda.

2. U 1963. godini osigurano je za Skoplje iz pomoći, narodnog zajma, rezervi federacije i drugih izvora oko 63.000 milijuna dinara. Osim toga, dobivena su i znatna materijalna sredstva iz zemlje i inozemstva, kao i tehnička pomoć stručnih ekipa. Međunarodni monetarni fond i Međunarodna banka za obnovu i razvoj također su sudjelovali u pružanju pomoći odobravanjem posebnih kredita.

Zakonom o doprinosu Fondu za obnovu i izgradnju Skoplja utvrđeni su posebni trajni izvori prihoda ovog fonda. Predviđa se da će iz tih izvora u 1964. godini biti osigurano oko 65.000 milijuna dinara, dok će preostale uplate upisanog narodnog zajma iznositi u 1964. godini još daljnjih 10.000 milijuna dinara. Očekuje se da će ta sredstva biti uvećana i sredstvima novih inozemnih zajmova, kredita i pomoći, što će olakšati napore naše zemlje za obnovu i izgradnju Skoplja. Treba očekivati da će tome pridonijeti i odluka donesena na zasjedanju Generalne skupštine Organizacije ujedinjenih naroda, kojom prilikom je međunarodna solidarnost ponovo došla do punog izražaja.

3. U naporima za obnovu i izgradnju Skoplja treba i u 1964. godini da uzme udjela cjelokupna jugoslavenska zajednica, osobito pružanjem tehničke pomoći i drugim mjerama koje bi mogle pridonijeti da se radovi svršavaju brže, uspješnije i u okviru postavljenih programa.

Glava XI

BUDŽETI DRUŠTVENO-POLITIČKIH ZAJEDNICA

1. Ukupni rashodi budžeta svih društveno-političkih zajednica u 1963. godini bit će, kako se ocjenjuje, ostvareni u nešto manjem opsegu nego što je bilo planirano za tu godinu. Pri premašenju plana u skoro svim kategorijama proizvodnje i potrošnje, takvo kretanje budžetskih rashoda u toku 1963. godine predstavljalo je značajan faktor za ostvarenje opće ravnoteže na višem nivou formiranih odnosa u proizvodnji i raspodjeli.

Pozitivne tendencije koje su se očitovale u budžetskoj potrošnji u 1963. godini trebalo bi nastaviti i u 1964. godini.

2. U 1964. godini osobni i materijalni rashodi po budžetima i budžetskim fondovima predviđeni su u okviru vlastitih redovnih prihoda koji bi se mogli ostvariti s obzirom na planirani porast društvenog proizvoda. Njihov porast u 1964. godini mogao bi iznositi do 10%.

U okviru predviđene prosječne stope rasta budžetskih rashoda, osobni rashodi budžeta i budžetskih fondova trebalo bi da se povećaju za oko 14%, računajući i sredstva za povećanje prosječnih osobnih dohodaka i za izvjestan porast broja zaposlenih. Takav porast osobnih rashoda, pri usporenom kretanju zaposlenosti, omogućio bi da se djelomično naknadi očitovano zaostajanje osobnih primanja osoba zaposlenih u organima državne uprave za osobnim primanjima u privredi.

3. Rashodi saveznog budžeta bit će u 1964. godini veći za 14,2%. Nešto brži rast rashoda saveznog budžeta posljedica je, uglavnom, povećanih potreba za intervencijama u privredi putem regresa, dotacija i slično. Rashodi za te intervencije povećat će se u 1964. godini za 23,3%. U osobnim rashodima saveznog budžeta predviđeno je povećanje dohodaka osoba zaposlenih u organima savezne uprave u skladu s općim povećanjem osobnih dohodaka u privredi i društvenim službama.

4. Očitovane tendencije u budžetskoj potrošnji u 1963. godini trebalo bi podržati i u društvenim planovima republika, kotara i općina za 1964. godinu.

ČETVRTI DIO

Glava XII

TRŽIŠTE I CIJENE

1. Stabilnost tržišta, u cjelini i na pojedinim sektorima, predstavlja važan faktor ostvarivanja ciljeva i zadataka ovog plana. Predviđeni opseg i struktura proizvodnje i potrošnje robe i usluga u 1964. godini osiguravaju opću ravnotežu ponude i tražnje na unutrašnjem tržištu. Stabilnost ovih odnosa omogućena je i predviđenim daljnjim proširivanjem privrednih odnosa s inozemstvom. Takvi odnosi na unutrašnjem tržištu i u vanjskotrgovinskoj razmjeni daju radnim organizacijama potpuniju stabilnost i sigurnost u poslovanju i stvaraju povoljne opće uvjete za povećanje i unapređivanje proizvodnje.

2. Nedovoljnost kapaciteta u proizvodnji nekih reprodukcionih materijala, kao i još uvijek značajno zaostajanje poljoprivredne proizvodnje, nedovoljan opseg prodajnih i skladišnih kapaciteta, teškoće u transportu ili drugi faktori, mogli bi ipak, ako njihovo negativno djelovanje ne bi odgovarajućim mjerama bilo spriječeno, dovesti do izvjesnih neusklađenosti u proizvodnji i potrošnji i do odgovarajućih poremećaja na tržištu. Stalno usklađivanje materijalnih odnosa na tržištu, i na pojedinim sektorima i u cjelini, treba stoga da bude jedan od najvažnijih zadataka tekuće ekonomske politike u 1964. godini.

Društvenim rezervama i drugim, prvenstveno ekonomskim, mjerama potrebno je osigurati skladno kretanje materijalnih odnosa na tržištu. Pri tome je podjednako značajno da se takva kretanja ostvare i na tržištu reprodukcione i investicione robe i usluga i na tržištu robe i usluga osobne potrošnje. Za stabiliziranje cijena robe i usluga osobne potrošnje treba da se osobito zauzmu i općine, osobito u velikim gradovima, i da odgovarajućim mjerama osiguraju što bolju

snabdjevenost tržišta potrebnim proizvodima. U tom smislu potrebno je što potpunije iskoristiti iskustva stečena u 1963. godini u osiguranju boljeg i ravnomjernijeg snabdijevanja prehrambenim proizvodima.

Društvena kontrola cijena i tarifa vršit će se i dalje, u svrhu sprečavanja pokušaja njihova neopravdanog povećavanja.

3. Savezno izvršno vijeće pratit će i analizirati preko svojih organa kretanja cijena na tržištu i njihov utjecaj na proizvodnju, unutrašnju potrošnju i vanjskotrgovinsku razmjenu. Potrebno je i dalje ispitivati pojave i osnove neusklađenosti odnosa cijena uopće, i posebno odnosa cijena koji nepovoljno utječu na ekonomski položaj pojedinih privrednih djelatnosti. U skladu s rezultatima tih ispitivanja i prema materijalnim mogućnostima treba poduzimati mjere da se odnosi cijena, a time i uvjeti poslovanja različitih djelatnosti, međusobno što više usklade.

Glava XIII

KREDITNI ODNOSI

1. Načela i ciljevi kreditno-novčane politike u 1964. godini, kao i mehanizam njezina provođenja, treba da budu, uglavnom, isti kao i u 1963. godini, s tim da će se u pojedinostima prilagoditi novim odnosima koji će nastati daljnjim razvojem privrede u idućoj godini.

2. Snabdijevanje privrede sredstvima potrebnim da se proizvodnja, raspodjela i razmjena ostvare u odnosima predviđenim ovim planom, aktiviranje nedovoljno iskorištenih faktora proizvodnje i veće produktivnosti rada i osiguravanje potrebnog sklada između ponude i tražnje, kao i opće stabilnosti u privredi, jesu osnovni ciljevi koje bi kreditno-novčanom politikom trebalo u 1964. godini ostvariti.

Ostvarivanje tih ciljeva moralo bi u 1964. godini biti efikasnije. U vezi s tim, instrumenti kreditne politike morali bi se elastičnije prilagođavati stvarnim odnosima koji će tokom godine nastajati i morali bi se brže i dosljednije primjenjivati. Treba također izbjeći korištenje sredstava banaka za kreditiranja koja mogu oslabiti njihovu likvidnost.

3. U kreditiranju privrede potrebno je što dosljednije primjenjivati načelo da kredite treba osigurati prvenstveno organizacijama koje uspješno posluju, a organizacijama koje ne pokazuju pozitivne rezultate ili koje imaju nepokrivene gubitke i sličnima treba ograničiti ili potpuno uskratiti kredit iz bankarskih sredstava.

Kreditima društveno-političkim zajednicama iz bankarskih sredstava treba i u 1964. godini pokrivati samo rashode koji ne mogu biti pokriveni tekućim prihodima zbog njihova neravnomjernog pritjecanja, s tim da se i takvi krediti moraju vratiti do kraja budžetske godine.

Potrošački krediti davat će se u 1964. godini u osnovi pod istim uvjetima kao i u 1963. godini, a u skladu sa stvarnim kretanjima proizvodnje i potrošnje.

4. Narodna banka će i u 1964. godini kreditirati sve druge banke neposredno i pod jednakim uvjetima.

Glava XIV

DRUŠTVENE REZERVE

1. Radi ostvarivanja ciljeva i zadataka ekonomske politike utvrđenih ovim društvenim planom, potrebno je u 1964. godini, osim svih ostalih uvjeta, i izdvajanjem privrednih rezervi osigurati što stabilniji razvoj privrede. U tu svrhu i radi ostvarivanja uvjeta za otklanjanje negativnih učinaka onih faktora koji bi mogli izazvati kolebanja u kretanjima privrede, za 1964. godinu preporučuje se formiranje odgovarajućih rezervi kod svih društveno-političkih zajednica i radnih organizacija.

2. U 1964. godini se iz viškova prihoda federacije ostvarenih u 1963. godini i iz dijela redovnih prihoda koji će se ostvariti u 1964. godini osiguravaju potrebne državne materijalne rezerve, a predviđa se i daljnji porast deviznih rezervi, koje su veoma važan uvjet za normalan tok razmjene s inozemstvom i osnova za izvanredne intervencije na unutrašnjem tržištu putem odgovarajućeg uvoza.

Iz sredstava koja pripadaju federaciji formiraju se ovim planom i posebne privredne rezerve u iznosu od 40 milijardi dinara, a za formiranje tih rezervi upotrijebit će se i svi eventualni viškovi prihoda preko utvrđenih rashoda i obaveza federacije. Ta sredstva upotrijebit će se prije svega za neophodne intervencije radi osiguravanja stabilnosti privrednih kretanja i ostvarivanja drugih zadataka utvrđenih ovim planom koji ne budu osigurani predviđenim rasporedom sredstava, a mogu se upotrijebiti i za pokrivanje predviđenih rashoda federacije ako se prihodi ne bi ostvarili u predviđenim iznosima. Sredstva privrednih rezervi ne bi, u pravilu, trebalo koristiti za nove investicije, ukoliko i one ne predstavljaju samo poseban oblik neophodnih intervencija za ostvarivanje ovim planom utvrđenih ciljeva i zadataka.

3. Ovim planom utvrđeni odnosi u proizvodnji i raspodjeli pretpostavljaju da će republike, kotari i općine, kao i radne organizacije, svojim planovima i budžetima, osim redovnih izdvajanja u određene rezervne fondove po postojećim propisima, osigurati i dopunske rezerve kojima će pridonositi potpunijoj općoj stabilizaciji u privredi i ostvarivanju ciljeva i zadataka utvrđenih ovim planom i planovima koje će sami donijeti.

PETI DIO

Glava XV

NAUČNOISTRAŽIVAČKI RAD

1. Daljnji razvoj privrede treba da zahvati ne samo širenje materijalne baze proizvodnje i uvođenje suvremenih i produktivnih sredstava rada, nego, još u većoj mjeri i daljnje poboljšanje organizacije proizvodnje, stalno podizanje nivoa i usavršavanje proizvodnih metoda i znanja, osvajanje novih tehnoloških procesa i proizvoda i uopće razvoj vlastite tehnologije. Zbog toga je potrebno nastaviti napore na izgradnji efikasnog i kompleksnog istraživačkog mehanizma, u kome su uspostavljene skladne proporcije između razvojnih laboratorija i industrijskih instituta, na jednoj, i samostalnih istraživačkih organizacija i univerzitetskih naučnih ustanova, na drugoj strani, jer je to bitna i osnovna pretpostavka za postizanje ovog cilja.

Daljnji razvoj društveno-ekonomskih odnosa i društveni razvoj uopće zahtijevaju da se jednaka pažnja posveti i drugim oblastima nauke i razvijanju odgovarajućih naučnih ustanova.

2. S obzirom na to da je razvijanje uvjeta za podizanje i stalno usavršavanje istraživačkih kadrova u svim oblastima naučnih aktivnosti osnovni zadatak u radu na sistematskom razvitku naučnih istraživanja, potrebno je i u 1964. godini poduzimati mjere za izgradnju efikasnog sistema univerzitetskih

studija III stupnja. U tu svrhu neophodno je osigurati brži razvitak i. bolju materijalnu opremljenost univerzitetskih naučnih ustanova, ali isto tako treba potpunije koristiti materijalne i kadrovske mogućnosti koje postoje i u naučnim ustanovama izvan univerziteta, vodeći računa da se osigura suradnja svih faktora koji mogu pridonijeti formiranju i podizanju nivoa naučnoistraživačkih kadrova.

3. Proces širenja institucionalne baze naučnoistraživačkog rada, započet posljednjih godina osnivanjem razvojnih laboratorija i industrijskih instituta u privredi, treba i dalje poticati i pomagati u još većoj mjeri, jer je on od najveće važnosti kako za porast opsega i kvaliteta proizvodnje i tehnološko osamostaljenje privrede, tako i za pravilnu programsku orijentaciju i podizanje naučnog nivoa u istraživačkim institucijama izvan privrede.

U samostalnim naučnim institutima treba jačati orijentaciju prema problemima primijenjenih istraživanja koja su značajna za perspektivni durštveni i privredni razvoj zemlje, ne zapostavljajući međutim ni rad na razvitku fundamentalnih istraživanja koja su od velikog značaja ne samo za opći naučni razvitak, nego i za usavršavanje naučne metode i uzdizanje naučnog kadra.

4. Jedan od ključnih, ali još uvijek nepotpuno riješenih problema u oblasti organizacije i razvitka naučnoistraživačkog rada, predstavlja izgradnja adekvatnog i efikasnog sistema financiranja tih djelatnosti. Pošto su naučna istraživanja ne samo značajan činilac općeg društvenog razvitka, nego i najbitniji element razvitka proizvodne tehnologije, neophodno je ustanoviti takav mehanizam financiranja koji bi opseg financijskih sredstava za naučna istraživanja neposrednije vezivao za postignute rezultate u razvitku privrede. Taj mehanizam mora se zasnivati na respektiranju principa da se financiranje istraživanja u privredi, kao i istraživanja u drugim naučnim ustanovama za potrebe privrede, vrši u prvom redu sredstvima privrednih organizacija. Naučni instituti treba i dalje da budu poticani sistemom financiranja i drugim sredstvima na sve užu suradnju s privrednim organizacijama. Razvitkom kreditnog sistema sa podesnim olakšicama, kao i daljnjim usavršavanjem drugih instrumenata privrednog sistema, treba osigurati najpovoljnije uvjete za angažiranje privrednih organizacija na razvitku naučnih istraživanja u vlastitim istraživačkim jedinicama i drugim naučnim institutima.

Pred društvenim fondovima za naučni rad stoje u 1964. godini i zadaci pružanja efikasnije pomoći ubrzanom razvitku nekih važnih, a zaostalih oblasti istraživačkog rada. Potrebno je izgraditi trajniju programsku orijentaciju društvenih fondova za naučni rad u financiranju dugoročnijih primijenjenih istraživanja, zatim u oblasti fundamentalnih istraživanja, kao i u pružanju pomoći za pokretanje novih oblasti istraživanja u skladu s općim razvitkom nauke.

Za postizanje takvih ciljeva potrebno je u 1964. godini povećavati sredstva odgovarajućih društvenih fondova, a također i sredstva radnih organizacija i njihovih integracionih grupacija namijenjenih naučnoistraživačkom radu.

Indexed - Indexé
06804
C I R F

Glava XVI

OBRAZOVANJE

1. Poboljšanje stručnosti kadrova je bitni preduvjet za brz privredni razvoj, za brže podizanje produktivnosti rada, potpunije korištenje postojećih kapaciteta, kao i za širi naučnoistraživački rad i primjenu njegovih rezultata u praksi. Stoga u 1964. godini treba dalje unapređivati cjelokupnu oblast obrazovanja i postići još veći stupanj integriranosti obrazovanja i ekonomskog i društvenog razvoja. U 1964. godini treba radi toga dalje razvijati sve stupnjeve i oblike obrazovanja, proširiti njihovu materijalnu i kadrovsku osnovu i poboljšati kvalitet obrazovanja u cjelini.

2. Osnovno obrazovanje je u dosadašnjem razvoju doživjelo najveći uspon, ali je u pojedinim dijelovima zemlje još uvijek nerazvijeno. S obzirom na značaj osnovnog obrazovanja, kao i na njegov značaj za skladan razvoj obrazovanja na ostalim stupnjevima, potrebno je da komune pojačaju napore za proširenje materijalne baze osnovnog školstva, kako za njihovu osnovnu djelatnost, tako i za proširenje školskog prostora i stvaranje uvjeta da se u što kraćem roku likvidira rad u III smjeni u školama, a gdje postoje uvjeti da se postepeno uvodi i cjelodnevna nastava.

U 1964. godini treba pojačati brigu za daljnji razvoj i poboljšati materijalnu osnovu i predškolskih ustanova, na čemu bi trebalo da se, na bazi zajedničkih interesa, ostvari puna suradnja radnih organizacija i komuna.

3. S obzirom na to da je postotak nepismenih na pojedinim područjima, čak i među zaposlenim osobama, još uvijek visok, komune i radne organizacije trebalo bi da u 1964. godini poduzmu sistematske mjere za postepenu likvidaciju nepismenosti i za uklanjanje svih izvora stvaranja novih nepismenih. Na tome bi trebalo postići punu suradnju s osmogodišnjim školama i drugim obrazovnim institucijama.

4. Mada se obrazovanje na drugom stupnju u posljednjim godinama bogati novim sadržajem, oblicima i metodama, osobito kad se radi o stručnom obrazovanju, ono još uvijek u dosadašnjem razvoju zaostaje za potrebama privrede i drugih društvenih djelatnosti, tako da to u sadašnjoj strukturi kadrova predstavlja jednu od najslabijih tačaka. Na to ukazuje i sadašnji nepovoljni odnos kadrova sa visokim obrazovanjem i obrazovanjem na II stupnju. U 1964. godini treba stoga dati prioritet razvoju obrazovnih institucija drugog stupnja, pri čemu treba postići svestraniju suradnju ovih institucija s radnim organizacijama i komunama. To je bitni preduvjet da se utvrde potrebe i profili obrazovanja za pojedine vrste stručnih kadrova i da se na toj osnovi radne organizacije, njihova udruženja i komore u većoj mjeri i neposredno uključe u financiranje njihova školovanja.

5. S obzirom na sve značajniju ulogu nauke i tehnologije u razvitku proizvodnje i društva u cjelini, osobitu pažnju treba posvetiti i visokoobrazovnim ustanovama koje pripremaju najviše stručne i naučne kadrove. Treba poboljšati materijalni položaj visokoobrazovnih ustanova u 1964. godini. Od osobitog je značaja da se podigne kvalitet obrazovanja na ovom stupnju i osigura povećanje broja diplomiranih u odnosu na broj upisanih studenata.

6. Sistem obrazovanja odraslih treba u 1964. i idućim godinama više razvijati. Rad i uporedo s tim učenje treba da postanu i po opsegu i kvalitetu jedan od dominantnih metoda i oblika obrazovanja u neposrednoj budućnosti. Na tome treba da se osobito angažiraju radne organizacije i njihova udruženja, pri čemu bi trebalo postići i veće angažiranje svih obrazovnih institucija na tom zadatku.

7. Podizanje kvaliteta obrazovanja je prvorazredan zadatak svih radnih organizacija u oblasti obrazovanja, a ono zavisi u velikoj mjeri i od rješavanja problema nastavnika. Podaci pokazuju da se broj nastavnika u prošlom razdoblju nije povećavao uporedo s povećanjem broja učenika i studenata. U vezi s tim

u 1964. godini treba dati prioritet razvoju nastavničkih škola i fakulteta, kako u njihovoj opremi i izgradnji, tako i u osiguranju sredstava za njihovu osnovnu djelatnost.

8. U 1964. godini će se sredstva za obrazovanje povećati, a osobito postoje povoljni uvjeti da se u financiranje obrazovanja više uključe radne organizacije. U toku 1964. godine nadležni organi treba da razmotre mogućnost da radne organizacije odvajaju sredstva za obrazovanje na teret troškova poslovanja u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima. Nadležni organi treba da prouče i druge mogućnosti koje bi pridonijele stvaranju novih izvora za financiranje obrazovanja. Treba u sklopu rada na razvijanju sistema financiranja investicija ispitati mogućnosti uvođenja amortizacije zgrada obrazovnih institucija, odobravanja dugoročnih kredita za izgradnju škola pod povoljnim uvjetima, mogućnosti korištenja privrednih investicionih fondova za financiranje obrazovanja potrebnih stručnih kadrova i slično.

9. Osamostaljivanje obrazovnih institucija treba u toku 1964. godine dalje razvijati i s tim u vezi prići odlučnijem uvođenju samostalnog financiranja tih institucija na principu stjecanja dohotka u zavisnosti od rezultata u radu i zadovoljavanju društvenih potreba u toj oblasti. U tu svrhu treba utvrditi i izučiti odnose između osnivača i obrazovnih organizacija, kriterije formiranja dohotka obrazovnih institucija, kao i unaprijediti unutrašnju raspodjelu na principu raspodjele prema radu.

Samoupravni organi u obrazovnim institucijama treba da osiguraju što racionalnije trošenje raspoloživih sredstava za obrazovanje, kako za njihovu osnovnu djelatnost, tako osobito i za izgradnju i bolju opremu školskih objekata. Dodatnom aktivnošću oni bi trebali osigurati nova sredstva koja bi omogućavala daljnje širenje materijalne osnove obrazovanja.

Glava XVII

ZDRAVSTVO I SOCIJALNA ZAŠTITA

1. U 1964. godini treba da se dalje poboljša materijalni položaj i organizacija zdravstvene službe. Zdravstvene službe treba da što više usmjeravaju svoj rad na preventivno djelovanje i kompleksniju zdravstvenu zaštitu. Treba osobito razvijati zdravstvene centre i njihovu materijalnu osnovu. Osobitu pažnju treba posvetiti suzbijanju oboljenja masovnog karaktera, koje izazivaju najveće ljudske i materijalne gubitke.

Takav pravac razvoja zdravstvene zaštite trebalo bi da bude pomognut i sredstvima fondova zdravstvenog osiguranja. Putem ugovora Zavoda za socijalno osiguranje sa zdravstvenim ustanovama trebalo bi razviti nove oblike stimuliranja ustanova za izvođenje preventivnih akcija i zdravstvenog prosvjećivanja. U istom pravcu bi i općine trebale potpunije pomoći rad zdravstvenih ustanova na preventivi.

2. Privredne organizacije trebale bi posvetiti punu pažnju higijensko-tehničkoj zaštiti na radu i izdvajati posebna sredstva za razne preventivne mjere. Isto tako, trebalo bi da investiraju sredstva u izgradnju i opremu zdravstvenih ustanova, bilo u okviru svojih poduzeća ili izvan njih, jer je bolja zdravstvena zaštita jedan od preduvjeta za veću produktivnost rada. Istodobno treba veću pažnju posvetiti i razvijanju i unapređenju rada stručnih ustanova za unapređenje zaštite na radu.

3. U pogledu investicija u ovu oblast treba u toku 1964. godine ispitati mogućnosti da zdravstvene ustanove mogu šire koristiti kredite iz društvenih investicionih fondova i iz viškova fondova zdravstvenog osiguranja. Isto tako, privredne organizacije i društveno-političke zajednice treba da sredstvima svojih fondova i budžeta sudjeluju u investiranju u zdravstvene ustanove. Nova ulaganja bi u prvom redu trebalo usmjeriti na izgradnju ambulantno-poliklinič kih ustanova, osobito dispanzera, a u pogledu posteljnog fonda, s obzirom na nedovoljne kapacitete, na psihijatrijske ustanove, bolnice za liječenje tuberkuloze i na rodilišta. Trebalo bi osigurati da se paralelno s izgradnjom stanova, grade i odgovarajući objekti za socijalno-zdravstvenu zaštitu.

Potrebno je u idućem razdoblju više stimulirati školovanje medicinskih kadrova s visokom i srednjom spremom, za kojima se osjeća oskudica.

4. Brz privredni razvoj i promjena socijalne strukture stanovništva, sve veće zapošljavanje žena, nedostatak stambenog prostora, kao i uvjeti za školovanje djece i drugi faktori, ukazuju na potrebu da se u 1964. godini socijalna zaštita razvije snažnije i da se počne osposobljavati za brže rješavanje socijalnih problema koje nameće privredni razvoj.

Brz privredni i opći razvoj stvara sve veće potrebe za razvojem raznih vrsta ustanova socijalne zaštite (ustanova za dnevni boravak djece, ustanova za smještaj i zbrinjavanje djece i omladine lišene roditeljskog staranja ili koje se školuju izvan mjesta stanovanja roditelja, ustanova za odgojno zapuštenu djecu i omladinu, ustanova za smještaj teže invalidne djece, ustanova za rehabilitaciju djece i omladine, ustanova za smještaj i zbrinjavanje odraslih osoba i ostalih ustanova socijalne zaštite), pa se očekuje da će republike i općine, ocjenjujući svoje potrebe i mogućnosti, svojim planovima za 1964. godinu predvidjeti i odgovarajuća sredstva za zadovoljenje tih potreba. Trebalo bi da se na rješavanju pojedinih problema socijalne zaštite više angažiraju i radne organizacije.

Glava XVIII

KULTURA I FIZIČKA KULTURA

1. U 1964. godini treba stvarati uvjete za uspješniji razvoj radnih organizacija u oblasti kulture. Osobitu pažnju u toj oblasti treba posvetiti razvoju izdavačko-novinske djelatnosti, proizvodnji filmova i kinofikaciji. U tu svrhu treba u toku godine izučiti ekonomski položaj i uvjete stjecanja dohotka u tim djelatnostima i poboljšati te uvjete. Radne organizacije u tim djelatnostima trebale bi više razviti međusobnu suradnju i stvoriti uvjete za bolje korištenje unutrašnjih rezervi, kako bi se postigli bolji rezultati u njihovu poslovanju. Također treba poduzimati odgovarajuće mjere da se poboljšaju uvjeti rada i osigura brži razvoj ostalih institucija u oblasti kulture i umjetnosti kao što su domovi kulture, biblioteke, kazališta, muzeji i sl. I u ovim institucijama potrebno je usavršavati sistem financiranja i kriterije za formiranje dohotka. Istodobno radne organizacije treba da usavršavaju sistem raspodjele u skladu s postojećim društvenim načelima.

2. Planovima općina i republika predvidjet će se materijalni okviri razvoja kulturnih institucija, pri čemu bi trebalo voditi računa o potrebi poboljšanja materijalnog položaja tih institucija u odnosu na narasle potrebe, osobito u oblasti izgradnje, jer je to preduvjet za razvijanje masovne kulturne djelatnosti u komuni. I u ovoj oblasti treba u toku godine razmotriti mogućnosti uvođenja amortizacije u sistem financiranja investicija.

3. U idućoj godini proširit će se mreža srednjevalnih radio-predajnika male snage, a nastavit će se izgradnja većeg broja predajnika na ultrakratkim valovima. Također će se dovršiti druga etapa izgradnje televizije puštanjem u pogon jednog dijela predajnika duž dalmatinske obale. Očekuje se da će krajem 1964. godine započeti treća etapa izgradnje televizije, koja treba da osigura daljnje proširenje mreže televizijskih predajnika.

4. U 1964. godini treba proširiti nastavu fizičkog odgoja u školama kako bi školska omladina bila što potpunije obuhvaćena fiskulturom. Također je nužno da se stvaraju uvjeti za razvoj fizičke kulture u mjesnim i stambenim zajednicama. Da bi se osigurali uvjeti za takav razvoj fizičke kulture, ulaganja bi trebalo usmjeriti prije svega na podizanje raznih jeftinih objekata pri školama, mjesnim i stambenim zajednicama. Planovima općina opredijelit će se sredstva kojima treba osigurati skladan razvoj fizičke kulture prema potrebama koje proizlaze iz dosadašnjeg razvoja.

ŠESTI DIO

Glava XIX

DRUŠTVENI UVJETI OSTVARIVANJA CILJEVA I ZADATAKA PLANA

1. Ostvarivanje ciljeva i zadataka privrednog i općeg društvenog razvoja utvrđenih ovim planom oslanja se na institucije i odnose u jedinstvenom privrednom sistemu i na njihov daljnji razvoj. Predviđeni razvoj u oblasti materijalne proizvodnje i nova iskustva pridonijet će da se u 1964. godini pozitivni učinci već ostvarenog razvoja tih odnosa, a osobito razvoja ostvarenog u 1963. godini, potpunije odraze na privredna kretanja i cio društveni život. Na ta kretanja će pozitivno utjecati i daljnje razvijanje tih odnosa do koga će doći u toku 1964. godine. Poseban značaj u tom pogledu imat će primjena načela i odredaba novog Ustava, kao i usaglašavanje sada važećih zakona i ostalih propisa u oblasti privrednog sistema s ustavnim odredbama, koje je u toku i koje će se nastaviti i u idućoj godini.

Savezno izvršno vijeće i savezni organi uprave, zajedno s odgovarajućim organima republika, organima Saveza sindikata i Savezne privredne komore i drugim društvenim faktorima, već su u toku 1963. godine radili na stvaranju preduvjeta za daljnje razvijanje odnosa u oblasti privrednog sistema. Proučavanje objektivnih uvjeta za određena nova rješenja u daljnjem razvoju društveno-ekonomskih odnosa i iznalaženje najpovoljnijih pravaca i oblika u kojima ta rješenja treba ostvariti nastavit će se i u 1964. godini, a u toku te godine bit će primijenjena i sva ona nova rješenja koja će predstavljati daljnje usavršavanje i razvijanje društveno-ekonomskih odnosa i bolju osnovu za ostvarivanje ciljeva i zadataka ovog plana.

U tom pravcu razvija se i aktivnost radnih zajednica i organa upravljanja u radnim organizacijama, osobito u oblasti daljnjeg razvijanja unutrašnjih odnosa u radnim organizacijama, a odgovarajuću aktivnost razvijaju i druge samoupravne organizacije i organi u općinama i drugim društveno-političkim zajednicama. Toj aktivnosti treba odgovarajućim mjerama i akcijama dati svaku potrebnu podršku, a koordinacijom cjelokupne ove aktivnosti treba osigurati da nova rješenja budu odraz stvarnih interesa svih radnih ljudi i izraz zajedničke volje i jedinstvenih stavova svih društvenih faktora.

Jačanje uloge radnih ljudi aktivnih u proizvodnji u cjelini društvenog procesa reprodukcije i koordiniranje njihove aktivnosti u skladu s opće usvojenim ciljevima i zadacima privrednog razvoja treba i dalje da bude opće obilježje razvijanja odnosa u privrednom sistemu i svih izmjena do kojih će u toj oblasti doći.

2. Za odlučnije mjesto i ulogu radnih ljudi i njihovih radnih organizacija u društvenom procesu reprodukcije od osobitog je značaja daljnje jačanje materijalne osnove njihove samoupravnosti, koje je ostvareno i u 1963. godini. Veća samostalnost i potpunije pravo raspolaganja radnih organizacija društvenim sredstvima reprodukcije i vrijednošću proizvoda koju realiziraju dobili su u 1963. godini nove ustavne garancije, a izmjenama odgovarajućih propisa i odgovarajućim mjerama, kao i na osnovi daljnjeg razvijanja ukupne društvene proizvodnje, povećana su sredstva kojima one raspolažu.

U 1964. godini će se, u vezi s tim, znatnije povećati sredstva poslovnog i drugih fondova radnih organizacija, koja su u 1963. godini bila formirana u manjem iznosu, između ostalog, i zbog prelaska na obračunavanje po efektivnoj naplati, čije je djelovanje u tom smislu već prestalo. U 1963. godini provedena je, osim toga, u najvećem dijelu radnih organizacija revalorizacija osnovnih sredstava, koja će, zajedno s izmjenama u sistemu amortizacije vrijednosti osnovnih sredstava, pridonijeti da se u 1964. godini dalje povećaju sredstva radnih organizacija namijenjena reprodukciji. Do kraja 1963. godine bit će doneseni propisi kojima će se osigurati da se revalorizacija osnovnih sredstava provede i u djelatnostima u kojima je privremeno bila odgođena. U isto vrijeme donijet će se i propisi kojima će se izmijeniti osnove i stope amortizacije za pojedine vrste sredstava, proširiti primjena sistema amortizacije prema intenzitetu korištenja sredstava i skratiti vrijeme odnosno ubrzati amortizacija određenih sredstava. Osim toga, ovaj plan ne računa ni s izdvajanjem obaveznih rezervi u 1964. godini iz sredstava amortizacije.

Na povećanje sredstava kojima neposredno raspolažu radne organizacije imat će utjecaja i ukidanje doprinosa na izvanredni prihod i rudničkog doprinosa, kao i izmjene položaja pojedinih djelatnosti u vezi s izmjenama uvjeta razmjene njihovih proizvoda ili s izmjenama obaveza koje su imale prema zajednici i druge.

U 1963. godini izvršene su određene izmjene cijena ili obaveza prema zajednici za privredne organizacije poljoprivrede i prehrambene industrije, crne metalurgije, drvne industrije, industrije celuloze i papira i drugih djelatnosti, a do kraja ove godine treba da se izvrše odgovarajuće izmjene i za radne organizacije cementne industrije, industrije duhana, industrije nafte, šumarstva i drugih.

Sve ove promjene, koje su izvršene u 1963. godini ili će se izvršiti do kraja te godine, stvaraju za radne organizacije odgovarajućih djelatnosti osnovu za efikasniji rad i postizanje povoljnijih poslovnih rezultata, kao i za daljnje razvijanje i unapređivanje njihove proizvodnje u 1964. godini i idućim godinama.

3. Uporedo s promjenama u sistemu formiranja sredstava radnih organizacija, ostvareno je u 1963. godini i daljnje usavršavanje kreditnog sistema, sistema deviznog i vanjskotrgovinskog poslovanja i drugih odnosa. Izmjenama u oblasti kreditnog sistema izvršena je daljnja decentralizacija funkcija i sredstava društveno-političkih zajednica, osigurana je nesmetana proizvodnja i promet proizvoda za kojima je postojala realna tražnja i omogućeno je normalnije formiranje zaliha. Ovaj plan računa i sa daljnjim značajnim izmjenama u kreditnom sistemu, osobito sa prenošenjem najvećeg dijela sredstava federaci-

je namijenjenih za investicije u privredi u kreditne fondove specijaliziranih banaka i sa ulaganjem tih sredstava uz dosljedniju primjenu ekonomskih i poslovnih bankarskih kriterija. Značajnije intervencije banaka na poslovnoj osnovi u oblasti vanjskotrgovinske razmjene, kao i u oblasti ulaganja u proizvodnju koja pridonosi unapređivanju izvoza, stvorile su uvjete da se i u tim oblastima postignu bolji efekti, da i u tim odnosima u većoj mjeri dođu do izražaja poslovnost i ekonomska mjerila.

U novim, ovim i drugim izmjenama u privrednom sistemu stvorenim uvjetima, a uz aktivno nastojanje svih društvenih faktora da pridonesu razvijanju i unapređivanju ukupne društvene proizvodnje i uspostavljanju odnosa koji će biti osnova za stalna takva kretanja, mogle su i radne organizacije razviti punu inicijativu i daljnjim razvijanjem unutrašnjih odnosa i unapređivanjem neposredne međusobne suradnje ostvariti ne samo pozitivne proizvodne rezultate, nego i stvoriti bolje uvjete za trajno postizanje takvih rezultata.

U tom pogledu bili su od posebnog značaja novi stavovi o unutrašnjim odnosima u radnim organizacijama, koji su osobito došli do izražaja u uputstvu Saveznog izvršnog vijeća o raspodjeli čistog prihoda radnih organizacija i njegovoj primjeni.

Ostvaren je također napredak i u razvijanju proizvodne suradnje radnih organizacija, kao i u neposrednom povezivanju radnih organizacija s poslovnim bankama koje je pridonijelo uspješnijem korištenju raspoloživih sredstava i potpunijem usklađivanju njihovih investicionih odluka s potrebama skladnog razvijanja ukupne društvene proizvodnje i rješavanja osnovnih zadataka koji su se u 1963. godini postavili pred privredu kao cjelinu.

4. Iako je svim ovim i drugim u 1963. godini ostvarenim promjenama u privrednom sistemu učinjen značajan korak u pravcu njegova daljnjeg razvijanja, mnogi odnosi zahtijevat će i u 1964. godini daljnje promjene i njihovo potpunije usklađivanje s osnovama našeg društveno-ekonomskog uređenja i novim materijalnim mogućnostima, kao i sa ciljevima i zadacima ovog plana. Značajan doprinos rješavanju otvorenih pitanja i razvijanju društveno-ekonomskih odnosa uopće, predstavljat će i donošenje zakona o privrednom planiranju, zakona o fondu za financiranje bržeg razvoja privredno nedovoljno razvijenih republika i krajeva, zakona o elektroprivredi i drugih koji se pripremaju, ali će i pored toga ostati da se i u 1964. godini na planu razvijanja društveno-ekonomskih odnosa ostvari daljnji napredak.

U 1964. godini bit će donesen i plan privrednog razvoja za razdoblje od 1964. do 1970. godine, koji će otvoriti nove perspektive za daljnji razvoj društveno-ekonomskih odnosa. Taj razvoj predstavljat će bitni sastavni dio tog plana i osnovu na kojoj će se ostvarivati ciljevi i zadaci koji će njime biti utvrđeni. U vezi s tim, trebat će razvoj društveno-ekonomskih odnosa i njihovih oblika koje pretpostavlja ostvarivanje ovog plana uskladiti i s općim ciljevima i zadacima koje će u oblasti društveno-ekonomskih odnosa utvrditi ili pretpostavljati društveni plan privrednog razvoja za razdoblje 1964—1970. godine.

5. Značajno povećanje proizvodnje i vanjskotrgovinske razmjene, kao i povećanje potrošnje svih oblika i drugi efekti s kojima računa ovaj plan u idućoj godini, pretpostavljaju kao bitni uvjet za svoje ostvarenje — daljnje značajno povećanje proizvodnosti rada. U vezi s tim, potrebno je da i svi propisi, mjere i akcije u oblasti daljnjeg razvijanja društveno-ekonomskih odnosa, koje će u ovoj i idućoj godini donositi ili poduzimati različiti društveni faktori, budu usmjereni na poticanje veće proizvodnosti rada i aktiviranje faktora od kojih ona zavisi. Ovim propisima, mjerama i akcijama morat će se dati odlučnije prvenstvo radnim organizacijama i radnim ljudima koji postižu veće efekte u radu i time dalje potakne interes i inicijativa svih radnih ljudi i organizacija za postizanje takvih efekata.

Od osobitog značaja u tom pogledu je daljnje razvijanje i usavršavanje unutrašnjih odnosa u radnim organizacijama i dosljedna primjena i daljnja razrada društvenih načela o unutrašnjoj raspodjeli dohotka radnih organizacija u skladu s konkretnim uvjetima rada i efektima koji se ostvaruju u svakoj djelatnosti i organizaciji. Uz odgovarajuću aktivnost radnih zajednica i ostali društveni faktori treba da pridonesu daljnjem razvijanju tih odnosa na načelima istaknutim u Ustavu i aktima koje su na toj osnovi donijeli Savezna skupština, Savezno izvršno vijeće i najviši organi Saveza sindikata i Savezne privredne komore. Daljnjim usavršavanjem i razvijanjem odnosa u raspodjeli čistog prihoda radnih organizacija i njihovih unutrašnjih odnosa u cjelini treba osigurati maksimalni interes radnika za postizanje što veće proizvodnosti rada i za stvaranje uvjeta za jačanje svih faktora od kojih ona zavisi. U tu svrhu treba razvijanjem odgovarajućih odnosa i njihovih oblika osigurati da se osobni dohoci radnika formiraju u omjeru s efektima rada na radnom mjestu, u radnoj jedinici i radnoj organizaciji kao cjelini.

Razvijanju tih odnosa u tom pravcu treba da pridonesu i akti i mjere društveno-političkih zajednica i odgovarajućih društvenih organa kojima se utječe na uvjete rada i stjecanje dohotka u različitim djelatnostima i organizacijama. Ti akti i mjere treba da stvaraju takve uvjete koji će i neposredno osigurati ostvarenje istaknutih načela i značiti nov poticaj za njihovu dosljedniju primjenu u unutrašnjim odnosima radnih organizacija koje one same uređuju.

6. Potrebno je dalje razvijati i odnose koji pridonose uspostavljanju pravilnih kriterija u proizvodnoj orijentaciji i u donošenju odluka o upotrebi sredstava koja se namjenjuju proizvodnji, njezinom unapređivanju i razvijanju.

Brže, potpunije i neposrednije prilagođavanje proizvodnje zahtjevima tržišta i potrebama razvijanja ekonomski svrsishodne vanjskotrgovinske razmjene treba poticati kako stvaranjem odgovarajućih općih uvjeta u kojima će prilagođavanje proizvodnje tim zahtjevima i potrebama u većoj mjeri opredjeljivati efekte poslovanja radnih organizacija i, s tim u vezi, njihov ekonomski položaj, tako i razvijanjem takvih unutrašnjih odnosa u radnim organizacijama koji će što neposrednije stvarati interes svih radnih ljudi u njima za takvo prilagođavanje i odgovarajuće efekte.

Osim pravilnih odnosa u raspodjeli osobnih dohodaka na pojedine radnike, koji također treba da pridonesu pravilnoj proizvodnoj i investicionoj orijentaciji, za ovu je isto tako značajno i pravilno odmjeravanje akumulacije u okviru raspodjele dohotka radnih organizacija i pravilno raspolaganje izdvojenom akumulacijom i drugim sredstvima radnih organizacija. Odgovarajućim unutrašnjim odnosima u radnim organizacijama treba osigurati što veći interes radnika za formiranje potrebnih sredstava i za njihovu najsvrsishodniju i najefikasniju upotrebu. Razvijanje i usavršavanje takvih odnosa treba da pridonese bržem i skladnijem razvijanju ukupne društvene proizvodnje, da potiče vanjskotrgovinsku razmjenu i postizanje što povoljnijih efekata u proizvodnji i daljnjem razvijanju njezine materijalne osnove.

7. Bržem i skladnijem razvoju svih oblasti proizvodnje, kao i bržem podizanju proizvodnosti rada, može dati osobito značajan doprinos daljnje širenje neposredne proizvodne suradnje između radnih organizacija koje su po prirodi i predmetu poslovanja upućene jedne na druge. Ovu suradnju treba stoga i dalje poticati odgovarajućom kreditnom politikom i drugim mjerama i akcijama svih društvenih faktora. Tu aktivnost treba usmjeriti u pravcu stvaranja povoljnijih općih uvjeta za daljnje širenje ove suradnje i u pravcu davanja podrške stvaranju odgovarajućih veza između određenih organizacija čija suradnja može davati neposredne efekte u proizvodnji i prometu ili efekte u stvaranju materijalne osnove i drugih pretpostavki za daljnje razvijanje i proizvodnje i prometa na unutrašnjem ili vanjskom tržištu.

U ovoj aktivnosti neophodno je otklanjati slabosti zatvaranja proizvodne i druge suradnje u uske lokalne granice i davati prvenstvo suradnji koja pridonosi unapređivanju ukupne društvene proizvodnje i neposrednoj integraciji proizvodnje odgovarajućih radnih organizacija u cjelinu jedinstvene jugoslavenske privrede. Nadležni organi treba osobito da ispitaju u kojoj mjeri postojeći propisi i odnosi dolaze u nesuglasnost s potrebom šire ekonomske integracije i da predlože mjere kojima bi se otklonile eventualne prepreke razvijanju šire poslovne suradnje i integracionih procesa u privredi.

Radne organizacije koje imaju za to uvjete treba da razvijaju i proizvodnu suradnju u međunarodnim razmjerima kad god ona pridonosi unapređivanju njihove proizvodnje ili bržem i skladnijem razvijanju ukupne jugoslavenske privrede. Toj suradnji treba da daju potrebnu pomoć i podršku i ostali društveni faktori.

8. S jačanjem uloge radnih organizacija u cjelini društvenog procesa reprodukcije i s daljnjom decentralizacijom društvenih sredstava namijenjenih proširenoj reprodukciji, a što karakterizira i osnovne odnose s kojima računa ovaj plan, postaje za skladni razvoj ukupne društvene proizvodnje sve značajnije pitanje koordinacije investicione aktivnosti radnih organizacija i njezinog društvenog usmjeravanja u pravcu ostvarenja ciljeva i zadataka razvoja utvrđenih društvenim planovima. U vezi s tim, osobit značaj za ostvarivanje ciljeva i zadataka ovog plana i za koordinaciju odgovarajuće aktivnosti radnih organizacija, kao i za usmjeravanje te aktivnosti u pravcu ostvarivanja društvenih planova uopće, dobivaju kreditna politika i sredstva kojima se ona ostvaruje.

Već započeti proces većeg aktiviranja banaka u funkciji mobiliziranja slobodnih sredstava privrede i usmjeravanja korištenja tih sredstava u pravcu ostvarivanja smjernica, ciljeva i zadataka društvenih planova, treba i u idućoj godini podržati i dalje proširiti. Pri tome sredstva ovog mobiliziranja i usmjeravanja treba sve više da dobiju karakter ekonomskih mjera, da polaze od ekonomskih kriterija i neposrednih interesa radnih organizacija koje ulaze u odgovarajuće kreditne odnose s bankama. Tim odnosima treba postići da se i sredstva koja neposredno angažiraju radne organizacije za potrebe razvijanja i unapređivanja vlastite djelatnosti koriste u skladu sa smjernicama, ciljevima i zadacima razvoja utvrđenih u društvenim planovima.

U skladu s istaknutim težnjama u razvijanju odnosa u oblasti financiranja društvene reprodukcije, Savezno izvršno vijeće i njegovi organi treba što prije, zajedno s drugim zainteresiranim društvenim faktorima, da razmotre cjelokupni sistem financiranja investicija, i posebno sistem kreditiranja, izvore kreditnih sredstava, uvjete njihova plasmana, mjesto i ulogu različitih banaka u kreditnom sistemu, metode usmjeravanja njihove kreditne aktivnosti i druga pitanja vezana za kredit, i da predlože potrebne izmjene postojećih propisa ili mjere koje će otkloniti smetnje za slobodno razvijanje tih odnosa u skladu s daljnjim razvijanjem odnosa u sistemu društvene reprodukcije uopće. Pri tome treba nastojati da se nađu rješenja koja će pridonijeti jačanju funkcija banaka i njihove poslovne samostalnosti, njihovoj većoj odgovornosti za plasmane, kao i stvaranju uvjeta za povećanje mobilnosti sredstava i za njihovu upotrebu s najvećim ekonomskim efektima.

Savezni sekretarijati nadležni za pojedine oblasti privrede, u sporazumu sa Saveznom privredom komorom i specijaliziranim bankama, upoznat će na odgovarajući način investitore s razlozima koji upućuju na to da u određenim pravcima ne bi trebalo započinjati izgradnju novih investicionih objekata u 1964. godini. Organi društvenog upravljanja ovlašteni za donošenje odluka o investiranju treba da se odnose prema ovim obavještenjima s potrebnom pažnjom i odgovornošću.

9. Ostvarivanju ciljeva i zadataka ovog plana, kao i stvaranju uvjeta za daljnji privredni razvoj i za postizanje većih efekata u društvenoj proizvodnji uopće, treba da, osim usavršavanja odnosa u okviru privrednog sistema uopće, dade značajan doprinos i razvijanje odnosa u oblasti sistema deviznog i vanjskotrgovinskog poslovanja koje će dalje poticati i unapređivati razmjenu i druge ekonomske odnose s inozemstvom.

Sistem raspodjele deviza treba dalje usavršavati u pravcu jačanja međusobnih poslovnih odnosa nosilaca privredne aktivnosti, jačanja uloge poslovnih banaka u toj raspodjeli i smanjivanja administrativnih intervencija.

Devize za povećanje uvoza treba osiguravati najrentabilnijim i najproduktivnijim proizvodnim organizacijama, dajući pri tome prvenstvo onima koje proizvode za izvoz, s tim što će banke za to razraditi jedinstvene objektivizirane kriterije.

Posebno treba proizvodnim poduzećima — izvoznicima davati olakšice za unapređivanje racionalnog izvoza, kako u pogledu snabdijevanja uvoznom robom potrebnom za povećanje proizvodnje, tako i u pogledu korištenja deviza koje ovlaštene banke prodaju poduzećima u omjeru s ostvarenim deviznim prihodima.

U tu svrhu i odgovarajućim odnosima u oblasti investicione i kreditne aktivnosti, ili odnosima kojima se utječe na uvjete razmjene, kao i mjerama u oblasti osiguranja proizvodnje stranim sredstvima plaćanja i drugim, treba osigurati prvenstvo proizvodnji za izvoz. Isti tretman treba osigurati i uslužnim djelatnostima, kao što su transport, ugostiteljstvo i turizam, koje mogu pridonijeti unapređivanju ekonomskih odnosa s inozemstvom, a osobito skladnijim bilančnim odnosima s pojedinim područjima i zemljama. Od osobitog je značaja u okviru tih mjera iznalaženje odgovarajućih rješenja u svrhu poboljšanja ekonomskog položaja privrednih djelatnosti koje imaju sve uvjete za povećanje rentabilne proizvodnje i deviznih prihoda.

Daljnjim razvijanjem tih odnosa i donošenjem potrebnih mjera treba prvenstveno poticati proizvodnju koja daje najpovoljnije efekte u vanjskotrgovinskoj razmjeni. U tu svrhu treba dati prvenstvo rentabilnoj proizvodnji odnosno proizvodnji koja ima uvjeta da postane rentabilna i da bude važan činilac u razmjeni s drugim zemljama. U režimu davanja premija za izvoz treba čvršće provoditi selektivnu politiku, kojom će se dati puna podrška u izvozu rentabilnoj i za međunarodnu razmjenu značajnoj proizvodnji i postepeno eliminirati iz izvoza proizvodnju čiji izvoz nije ekonomski dovoljno opravdan.

Reguliranje robne razmjene treba vršiti po objektivnim ekonomskim kriterijima rentabilnosti i svrsishodnosti, uz istodobno svođenje administrativnih mjera u što uže okvire. U vezi s tim, treba što neposrednije vezati interes radnih organizacija za ostvarivanje izvoza sa što povoljnijim ekonomskim efektima. Treba nastaviti s iznalaženjem daljnjih mogućnosti vezivanja uvoza sa rezultatima ostvarenim u izvozu.

Za razvijanje trgovinskih i ostalih ekonomskih odnosa sa drugim zemljama treba više angažirati poslovne banke i odgovarajućim sredstvima poticati njihov interes da pridonesu ostvarivanju ekonomski svrsishodnih odnosa u ovoj oblasti.

Treba odlučnije prići ispitivanju mogućnosti i kriterija za uključivanje svih poslovnih banaka u devizno poslovanje. Specijaliziranim i drugim poslovnim bankama ovlaštenim za devizno poslovanje treba u tu svrhu omogućiti da i devizna sredstva kojima posluju stječu u zavisnosti od rezultata što ih postižu u razvijanju i unapređivanju vanjskotrgovinske razmjene.

Ovim i drugim podesnim mjerama u ovoj oblasti treba osigurati i svrsishodno regionalno kretanje vanjskotrgovinske razmjene.

10. Razvoj društveno-ekonomskih odnosa u naprijed istaknutim pravcima pretpostavlja i što dosljednije ujednačavanje uvjeta rada i stjecanja dohotka u različitim privrednim djelatnostima i organizacijama.

Dosadašnje metode ovog ujednačavanja i efekti njihove primjene često nisu bili zadovoljavajući i doveli su do veoma neujednačenih obaveza organizacija različitih djelatnosti prema zajednici, koje ne rijetko otežavaju primjenu jedinstvenih mjerila i ekonomski svrsishodnih oblika raspodjele, zahtijevali su i još uvijek zahtijevaju mnoge i značajne administrativne intervencije u preraspodjeli realizirane vrijednosti, dovode zbog toga do znatne centralizacije sredstava koja inače ne bi bila nužna, kao i do drugih neželjenih odnosa. To stoga nameće potrebu da se u daljnjoj praksi provođenja načela ujednačavanja uvjeta rada i stjecanja dohotka izbjegavaju metode koje imaju takve i slične posljedice i više koriste neposredne intervencije u oblasti uvjeta razmjene i realiziranja vrijednosti proizvoda i usluga pojedinih djelatnosti, ili intervencije u vezi s uvjetima kreditiranja proširene reprodukcije u različitim djelatnostima i organizacijama i slični oblici intervencije.

Radi stvaranja što boljih uvjeta za uspješno poslovanje i radi uspostavljanja pravilnijih međusobnih odnosa između pojedinih oblasti i grana, a osobito radi postepenog smanjivanja opsega intervencija u vidu raznih vrsta subvencija i povlastica i drugih neekonomskih mjera i oblika administrativne intervencije u privredi, Savezno izvršno vijeće i njegovi organi pristupit će proučavanju i iznalaženju rješenja problema unutrašnjih odnosa cijena i odnosa domaćih i inozemnih cijena. Pošto se ti odnosi zasnivaju i na djelovanju pojedinih oblika raspodjele, potrebno je da Savezno izvršno vijeće i njegovi organi prouče mjesto i ulogu pojedinih oblika raspodjele u strukturi cijena, osobito poreza na promet, carine, premija, regresa i drugih.

Iako je kompleksno rješenje istaknutih problema vezano dijelom za dugoročnija ispitivanja i na stvaranje materijalnih pretpostavki za odgovarajuća rješenja, potrebno je osigurati da se već i u 1964. godini poboljšaju uvjeti poslovanja i ekonomski položaj onih djelatnosti čiji je položaj osobito nepovoljan i pokazuje se kao smetnja skladnijem razvoju ukupne društvene proizvodnje, kao što su pojedine djelatnosti u oblasti proizvodnje sirovina i reprodukcionih materijala, ili u oblasti transportnih i drugih usluga.

U istu svrhu nadležni organi Saveznog izvršnog vijeća treba da ispitaju i uvjete kreditiranja i učinak obaveza iz kreditnih odnosa na položaj privrednih organizacija u djelatnostima čiji je opći ekonomski položaj relativno nepovoljan, kao što su poljoprivredne organizacije, organizacije u oblasti turističkog ugostiteljstva i sl. U vezi s tim, ovi organi treba da ispitaju mogućnost i svrsishodnost izmjene postojećih kreditnih obaveza ili mogućnost drugih mjera kojima bi se otklonila eventualna negativna djelovanja postojećih kreditnih odnosa na njihov položaj.

U vezi s poreznom politikom u poljoprivredi, potrebno je razmotriti mogućnosti da se dio povećanih prihoda poljoprivrednih proizvođača usmjeri na razvoj poljoprivredne proizvodnje i službi za njezino unapređivanje. Potrebno je proučiti i pitanje uvođenja obaveznog osiguranja u poljoprivredi, kao i pitanje uvođenja vodnog doprinosa za sve korisnike vode.

Savezno izvršno vijeće ispitat će kriterije i metode ujednačavanja uvjeta rada i stjecanja dohotka između pojedinih privrednih djelatnosti i organizacija. U okviru mjera koje mogu pridonijeti ujednačavanju tih uvjeta, treba osobito, u sklopu cijelog mehanizma privrednog sistema, tražiti rješenje za probleme onih ekstra dohodaka koji nisu u skladu s ostvarenom proizvodnjom i produktivnošću rada.

Ujednačavanje uvjeta rada i stjecanja dohotka putem izmjene uvjeta razmjene, ako se to pokaže nužnim, ne bi smjelo dovesti do poremećaja na tržištu ili do promjena u osnovnim odnosima društvene reprodukcije s kojima računa ovaj plan. Takve izmjene treba provoditi ili omogućiti samo ako postoje objektivni uvjeti za njihovo provođenje bez negativnih posljedica i tek pošto različiti efekti odgovarajućih izmjena budu svestrano ispitani.

11. Savezno izvršno vijeće i nadležni savezni sekretarijati treba da u 1964. godini prouče pitanje razloga i osnova za nesklad između prihoda i rashoda federacije i da predlože rješenja za otklanjanje deficita u sredstvima federacije u idućim godinama.

Glava XX

Smjernice, ciljevi i zadaci privrednog razvoja u 1964. godini utvrđeni ovim planom ostvarivat će se, u skladu s jedinstvenim društveno-ekonomskim sistemom utvrđenim Ustavom i saveznim zakonima, neposrednim mjerama i aktima koje će u okviru svoje nadležnosti poduzimati organi federacije i planovima koje će samostalno donijeti društveno-političke zajednice i radne organizacije.

Društveno-političke zajednice i radne organizacije treba da i mjerama i aktima koje će utvrđivati i donositi u svrhu ostvarenja odnosa utvrđenih svojim planovima osiguraju ostvarenje smjernica, ciljeva i zadataka utvrđenih ovim planom.

Zakonom o privredno-planskim mjerama u 1964. godini, koji Savezna skupština donosi istodobno s ovim planom, utvrđuju se posebne mjere kojima se osigurava ostvarenje određenih odnosa koji su od bitnog značaja za skladan razvoj i stabilnost cjelokupne privrede u 1964. godini.